

Kuurtanes-Seuran

Joulu 1974

Kuurtanes-Seuran Jouluku 1974
21. vuosikerta

KAYKAA BETLEHEMIHIN
SYNTYNYT ON LAPSONEN
POLVISTUKAA EESSÄ SEN
EESSÄ HERRAN KRISTUKSEN
GLORIA IN EXELSIS DEO
KUNNIA JUMALALLE TAIVAASSA

Mäkiruonan emäntä ja
Ruonan koulun entinen
opettaja Rusi kehrää-
vät pellavia Mäkiruonan
tuvassa vuonna 1918.

Kuva omist.
Hilja Puodinketo

ARVOISA LUKIJA

Kuortanes-Seuran Joulun tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja nykytapahtumien avulla säilyttää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Toimituskunta kiittää lehden avustajia.

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Aaro Sippola

Sirkka Kantola, Jussi Kukkola, Eeva Peltola, Paavo Vainiotalo ja Irja Yli-Hallila.

Kansi: Tellervo Yli-Hallila

Sana tuli lihaksi

Eräällä oppitunnilla keskusteltiin joulusta. Kävi ilmi, että monien mielestä Jeesuksen syntymäjuhlaa vietetään 24. päivänä joulukuuta eli joulu-aattona. Kuitenkin väitellen selvisi, että seuraava päivään se varsinainen joulupäivä on. Mietittiin erebduksen syytä, jolloin oltiin yksimielisiä siitä, että aatto on juhlusta ja loin ja sen korostuksesta taisi erebdyskin johtua. Itse joulupäivä tuntui jo arkiselta, koska labjoibin oli jo ebditty tutustua ja monessa kodissa ei hyväksytty joulupäivänä kylään menoakaan.

Näin taitaa olla monen aikuisenkin koldella. Joulun odotus pitää jännitystä yllä. Joululla on kauniit kebykset, mutta itse taulun sisältö, joulun sanoma tabtoo tuttundeitaan huolimatta jäädä epäselväksi, jollakinlailla satumaiseksi ja arvoitukselliseksi, niinkuin joulupukki on pienelle lapselle.

Eräässä lehtisessä kerrottiin tällaisesta joulupukista odottavasta pienestä pojasta. Hänen ensimmäinen reaktionensa tuota vanhaa parrakasta olentoa kohtaan oli melkein hysterinen pelko. Lopulta pojan onnitui kuitenkin voittaa pelkonsa ja hän uskalsi kädestä pitäen tervehtiä tuota parrakasta olentoa. Kun joulupukki sitten oli poistunut, poika meni äitinsä luo ja kuiskasi: "Äiti, tuolla joulupukilla oli ihmisen käsi!" Hänen suurin hämmästyksen aiheensa oli siinä, että tuo salaperäinen olento oli kuitenkin jollakin tavalla ihmimillinen.

Joulun sanoman evankelista Johannes ilmoitti sanomalla: "Sana tuli lihaksi." Tämän voimme tiivistää mainitun pojan lauseeksi: "Hänellä oli ihmisen käsi." Jumalalla on ihmisen käsi: Jeesus. Jeesus on tullut meidän luoksemme, meidän tasollemme. Ei meidän tarvitse lähteä etsimään joulun sanomaa ulkonaistista puitteista, vaan me saamme luottaa siihen, että hän, Jumala, ymmärtää meitä. Tässä meille tämän joulun kebyksiin huoneentaulu: Sana tuli lihaksi.

Sinikka Koivusalo

Nyt on kysymys maaseuturakenteen perustekijöistä

Maassamme valmistellaan parhaillaan lukuisia, laajakantoisia ratkaisuja, joissa keskeisenä panoksena on maaseudun haja-asutusalueen tuleva kohtalo. Maaseuturakenteen perustekijöitä ankarasti koetellut viimeaikainen kehitys on meidän kaikkien tiedossamme, ainakin noin päällisin puolin. Näin ollen ei tässä yhteydessä ole tarpeellista kerrata kaiken tapahtuneen taustaa, syitä ja seurauksia. Oman pitäjämme osalta näistä asioista kertoo mm. "Kehittyvä Kuortane" 1974 -julkaisu. Yksityiskohtaisempaa Kuortanetta koskevaa perusaineistoa tuottaa parhaillaan kehittämissuunnitelmaa laativa työryhmä. Nämä tulokset saatetaan ennen lopullista päätöksentekoa kaikkien kuntalaisten tietoon.

Menneen ajan kuvaamisessa ja tulevien toiveiden lausumisessa vältytään tavallisesti pahoilta kömmähdyksiltä, koska voidaan aina verhoutua subjektivisuuden kyltin taakse. Kokonaan toisenlainen on ennustajan, tai paremminkin futurologin osa. Tällöinhän tapahtuneen kehityksen pohjalta pitäisi kytä vetämään oikeat johtopäätökset kauaksi tulevaisuuteen. Selaillessaan vanhoja Kuortane-Seuran joulunumeroita, sai tämän artikkelin kirjoittaja kuitenkin vähäistä lohdutusta. Eri vuosikerroissa sanotaan mm.: "Toisilla alueilla on ongelmaksi muodostunut väestön liiallinen väheneminen, kun taas erällä alueella saattaa olla muodostumassa aivan päinvastainen ongelma (s. 15, 1967)". "Perinteet yhtyneenä terveeseen maaseutuhengen ovat kuitenkin asioita, joita kaupunkilaiset yhä enemmän tulevat kaipaamaan, ja saattaa olla niin, että tämä aika ei ole kovinkaan kaukana (s. 34, 1969)". "Kuortaneella on eräänlainen etsikköaika, ja kaikki riippuu siitä, pystymmekö hoitamaan itse asiamme (s. 29, 1968)". Nämä ajatukset sisältyvät tällä hetkellä todella viitekehyksen niille keskeisille peruslähtökohdille, joiden varaan maaseutukuntien tuleva kehittäminen rakennetaan. Urbaanin elintasoyhteiskunnan pahoinvointi antaa uskoa maaseutuyhteiskunnan omaleimaiselle kehittämiselle aivan lähimässä tulevaisuudessa.

KAUPUNKIEN YDINALUEET, URBAANIN YHTEISKUNNAN JÄTTÄJÄLEIKIT

Jatkuvan kasvun varaan rakennettu kaupunkiyhteiskunta on illuusio, koska on käynyt täysin selväksi, että kasvullakin on ehdottomat rajansa. Jo aivan vähäisetkin epävarmuustekijät, kuten koettu energian aiheuttama kustannuskriisi, voivat aiheuttaa voimakasta turvotumisen tunnetta. Osittain ehkä tämänkin seurauksena sekä väestö että yritykset ovat alkaneet hakeutua pois eräitten kaupunkien ydinalueilta. Mutta ehkä tärkein näkökohta on kuitenkin se, että nykyinen kaupunki- ja teollisuusyhteiskunta on rakennettu jonkin muun kuin ihmisen itsensä ehdoilla. Ihminen on vain ratas suuressa elintasoyhdyskunnassa myllyssä. Itse elämisen laatuun ei ole kiinnitetty juuri lainkaan huomiota.

Teknokraatit ovat suunnitelleet kyllä teitä ja liikekorteileita, mutta ovat huomanneet, ettei hieno rakenne enää toimikaan sen jälkeen, kun siihen tulee toimiva ihminen sokkemaan kaiken. Kaupunkiyhteiskunta on toistaiseksi suunniteltu vain aktiivisia työvoimaa varten. Lapsia ja vanhuksia ei siellä tarvita. Tätä kuvastaa se,

että mm. asuntotuotannon lähes ainoana vaihtoehtona on vastoin enemmistön toiveita kerrostalo jossakin ns. asumälähdössä, jolle kyllä paremmin saattaisi sopia nimeksi vaikkapa epäsosiaalinen kaukio.

On täysin ymmärrettävää, että jos ihminen tällä tavalla unohtetaan, tai häntä käsitellään jonkinlaisena siirrettävänä yksikkönä, niin ainakin osalle ihmisiä suurehko kaupunki merkitsee sellaista elämisen laatua, että heille se tulee olemaan vain urbaani jättäjäalue.

RATKAISUMALLINA EKONO- JA TEKNOKRAATTIEN MAASEUTU

Julkisuudessa on jo ehditty esittämään sellaisia ajatuksia, että nyt kun kaupungeissa ei enää muka ole mitään suunnitelmia, niin ryhdytään parantamaan maaseudun olosuhteita. Tämä näkökohta on varmasti erittäin huomion arvoisin. Onkin vain kysymys siitä, kenen ehdoilla maaseutua tullaan vastaisuudessa kehittämään. Mikäli suunnittelussa vastaisuudessakin nähdään maaseutu vain teollisten elinkeinojen halpana työvoimareservinä, niin tulokset tulevat olemaan vähintäänkin laihoja. Esitetyt ratkaisumallit tilakoon suurentamisesta, teollisuuskylistä, monitoimikylistä, hallintopalveluksien keskittämisestä, rivi- ja kerrostalotyyppeistä asuntoratkaisuista, liikkuvista palveluksista ja niinsanotuista kokonaisvaltaisista kuntasuunnitelmista ovat kuolleenä syntyneitä fraaseja niin kauan, kun itse toimivan ihmisen ehtoja ei haluta ottaa lukuun. Maaseudun, samoin kuin kaupunkiseudun, kehittäminen on aivan jotain muuta kuin pelkkää maanjakoa ja kaavoitusta, tai kakunjakoon perustuvaa kunnallistalouden arvailua.

VAIHTOEHTONA OMALEIMAINEN KUNNAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kuortaneella onkin lähde kehittämissuunnitelmaa kokonaisvaltaisen kehittämissuunnitelman pohjalta. Tällainen tavoiteasettelma on laatuaan ensimmäinen koko maassa. Sitä mukaa, kun kuntalaisten ja viranomaisten suunnitteluvälineet kasvavat, voidaan todella kehittää sellainen maaseutuyhteisö, jolle on ominaista tasapainoinen elinkeinorakenne, hyvä toimeentulo ja viihtyisä elämänsä laatu. Eräänä tavoitteena on n. 70 ei-areaalista uutta työpaikkaa vuosittain seuraavaan 10 vuoden aikana. Kysymys on kehittämissuhteista ja yhteistyöhengestä, jossa jokaisen kuntalaisen panos on ensiarvoisen tärkeä. Se, että kysymyksessä on ns. kokonaisvaltaisen kunnan kehittämissuunnitelma, tarkoittaa ainakin kolmea asiaa: A. Suunnittelun kohteeksi otetaan samanaikaisesti kaikki kuntalaisten kannalta keskeiset toimintasektorit: Elinkeinopolitiikka, kulttuuripoliitiikka, sosiaalipoliitiikka, talouspolitiikka ja viihtyvyyssuunnitelma. B. Suunnitelmat tehdään koko väestölle varten: Ei ainoastaan aktiivisistä, vaan myöskin lapset ja vanhuksot otetaan huomioon tasavertaisina ryhmäinä muiden kanssa. C. Kehittämissuunnitelma tehdään koko kuntaa varten: Tavoitteena on, että jokainen kunnan osa-alue, kylä, saa oman kehittämissuunnitelman. Kehittämissuunnitelman tavoitteasettelun pohjalta laaditaan keskipitkin ja pitkän aikavälin toteuttamissuunnitelma, joka on tärkeä suunnan näyttävä kaikissa päätöksenteossa.

Kuortanelaiset Tampereen Etelä-Pohjalaisten vieraina

"Me tulimme kohta ku meitä käskettiin", sanoi Kuortaneen kunnanvaltuuston puheenjohtaja Reino Lepistö, toivottaessaan Tampereen Eteläpohjalaiset tervetulleiksi Tampellan juhlasalissa pidettyyn juhlaan, jonka ohjelmasta kuortanelaiset pääasiassa vastasivat. Vierailua koskeva kutsu tuli Kuortaneen kunnalle, joka valitsi toimikunnan vierailun käytännöllisiä asioita hoitamaan.

Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Olli Saari, sihteeriksi Eeva Peltola ja muiksi jäseniksi Harri Vehniä, Paavo Vainiotalo ja Reino Lepistö. Ohjelmaa saatiin kokoon muutaman kokoontumiskerran jälkeen. Parastamme yritimme. Halusimme esittää Tampereen Eteläpohjalaisille "omaa ja somaa".

— Kaunis oli keväinen huhtikuun iltapäivä kun ohjelmansuorittajat ja osa toimikunnan jäsenistä ahtautui Korpelan linja-autoon. Niin paljon kerääntyi matkalle lähtijöitä, etteivät tahdoneet istumapaikat autossa riittää. Autoon lastattiin myös menenlaista soittopöytä, oli torvia, viuluja, haitaria ja kitaraa. Lähdön hetkellä oli todella touhua ja tunnelmaa. Niin olimme lähdön tohinassa, että vasta Mäyrässä muistimme: Valkaman Paavo jäi kirkolle. Paavon piti esittää diasarja Kuortaneesta. Paavo Valkama haettiin kirkolta ja Mäyrystä koottiin kaikki matkaan lähtijät ja niin sai Keski-Kuljun Markku luvan jatkaa matkaa. Viiskunnan toimituksesta vielä päätoimittaja Julia Virtala liittyi joukkoomme ja niin olimmekin sitten kaikki koossa.

Ruovedellä meitä odotti mieluista yllätys! Kuortaneen osuuspankki oli tilannut kahvit ja voileivät Ruoveden kantakrouvista ja kovasti ne meitä matkalaisia virkistivät. Tämän hyvän päätteeksi Julia Virtala pyysi meidät vielä valokuvaan, jotta jäisi matkasta pysyvä muisto.

Tampereelle ehdittiin hyvissä ajoin. Tampellan juhlasalikin löytyi lyhyen etsinnän jälkeen. Juhlapaikkaa ei ollutkaan enää sitten vaikea tunnistaa kun kuortanelaisyyntinen Kaarlo Koivisto käveli vastaamme. Juhlasalin eteisessä meitä olivat vastassa Tampereen Eteläpohjalaisten puheenjohtaja Anna-Maija Lahdensuo ja yhdistyksen sihteeri Susanna Vierre. Reipas isäniöörinainen Anna-Maija Lahdensuo kertoi, miten hän aikoinaan äitinsä kanssa kyläili Ruonan kylässä ja äiti sanoi, että tuossa ja tuossa talossa on heidän sukulaisiaan. Lahdensuon äiti on kotoisin Ruonan Kokkilasta ja avioitunut lapualaisen Lahdensuon kanssa.

Ravintolan puolelle ehdittäessä, tutut emännät pitivät hyvää huolta meistä vieraista. Emännän tehtävissä siellä häiriyvät Ala-Mäyrän sisarukset, entinen Kokkilan Eeva, nykyinen Rantamaa, Saaren Eila ja ehti sinne mukaan vastaanottobuonimista Susanna Vierrekin.

Suuna kahvinjuonnin aikana alkoi Tampellan juhlasaliin jo kokoontua muitakin entisiä kuortanelaisia. Oli Ala-Hiivot, Ala-Kokkilat, Anjalat, rouva Hietala, Saaren Aaro, Viitasen Juhani, Vainiomäen Eevi, Salmen Veijo ja Maija, oli uskollinen Kuortaneen kesävieras Jukka Kuusisto vaimonsa kanssa ja tietysti opettaja Helmi Kuusisto "ikuinen kuortanelainen". Joukossa myhäili myös koulunuevos Vihtori Mäkelä, joka on syntytään naapuripitäjän Alajärven poikia. Näiden edellä mainittujen henkilöiden lisäksi oli mukana monia, monia muita nimeltä mainitsemattomia henkilöitä. Oli niin paljon, että Tampellan juhlasali oli aivan täynnä yleisöä kun juhla alkoi.

Toivottaessaan kuortanelaiset tervetulleiksi Tampereelle, Anna-Maija Lahdensuo sanoi, että Tampereen Etelä-Pohjalaiset ovat voimakkaasti nojautuneet kuor-

Jouluaatto -72

Lähdenpä lenkille ennen joulusaunaan menoa. Eihän sitä voi jouluaattonakaan tekemättä jättää, kun on vähän niinkuin veriin mennyt, ja edessä on pyhäit kinkkuineen! Siispä matkaan vaan ja mukaan otan tavanmukaisen kaverini, samojeedi-Bellan. Suuntaamme Mäentaustan kujalle ja siitä Haltisen ja Honkalan peltojen päitse ja vieritse menevää viljelystietä kohti Takalankorpea. Ovat vielä mielessä nuo nimet, jotka jo lapsuudessa tulivat tutuiksi. On tullut oltua paljon poissa kotipaikkakunnalta. Siitä johtuneet, että tuokin lato, tuo tiepahainen ja tuo kyttöaukea vie ajatukset lapsuusaikaan, kun siinä hengästyksissään hölkyttelen koirani kanssa. Tulemme meidän Matuluhtaan, loikkaamme puron yli, joka on nyt ilman siltää, siirrymme Honkalan puolelle ja edelleen kohti Kakkarasta. Onpa metsittynyt tämä tie, ei ole enää vuosiin ollut käytössä. Tullee mieleen kuusenhaui'ut sieltä menneiltä joulunlustoilta. Ker-

~~~~~

tanelaisiin. Alkutervehdyksen jälkeen kuortanelaiset sitten pitivätkin huolen illan ohjelmasta, jonka juonsi Reino Lepistö. Torvisoittoa kuortanelaiset Juho Yli-Lahden heiluttaessa tahtipuikkoo. Nuorten laulua- ja soittoyhdistys esiintyi Antti Vuorelan johdolla. Paavo Vainiotalo antoi tiedoksi kotiseutupiirin penkomiä vanhoja kirkkonkulutuksia. Oli Saari puhui tarua ja totta Kuortaneen kirkkoista. Kuunneltiin nauhalta itsensä professori Klemetin puhetta. "Mikä on Kuortanes". Kansalaisopiston pelimannipiiri soittelee Aarne Latvamaen tahdisa. Kovin tuntuivat tamperelaiset tykkäävän kansanmusiikista ja varsinkin piirin kuopus Markku Lepistö osoittautui suosikkipojaksi, joka oikein kukoittettiin soiton jälkeen. Tauno Aho tunnetulla taidollaan soittelee haitarillaan ja hänellä olisi ollut ohjelmaa enemmänkin esittää. Paavo Valkaman diakuvasarjaa Kuortaneesta katseltiin ihastellen. Kertoivathan kuvat monille tutuista paikoista ja antoivat samalla todisteen "Kehittyvästä Kuortaneesta". Vanhan ajan tyyliin pidettiin huutokauppaa. Myytiin Lepistön emännän tekemää juustoa, jonka ansiosta moni Tampereen Ete-läpohjalainen sai juoda juustokahvit. Varat luovutettiin Tampereen Ete-läpohjalaisille. Silloin kun Kuusiston Helmi lämpimän sanoin kiitti kuortanelaisia "ihanasta illasta" oli kevätilta jo pitkälle kulunut.

Kotimatkalalle lähettiin iloinen, virkistyneen mielen. Matkaväsymys ei juuri haitannut. Musiikki soi, siitä piti Tauno Aho huolen. Toisia matkalaisia nauratti, toisia laulatti. Hyvälle tuulelle jäi varmaan se kioskinkin, joka keskiyön tunteina sai melkein loppuunmyytyä monet kioskinsa tuotteet. Aamu jo sarasti kun palasimme takaisin Kuortaneelle. Kiitos Tampereen Ete-läpohjalaisille! Meillä kuortanelaisilla oli mukava matka.

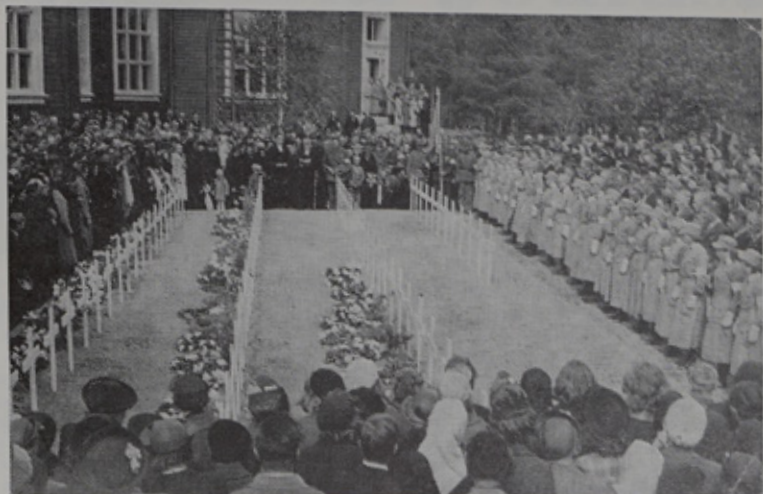
Eeva Peltola

ran tuosta löysimme hyvän joulupuun ollessamme isän kanssa matkassa. Ei muistu mieleen tällaista aattoa. Ei lunta yhtään, tuskin kuuraa maassa! Ei nyt olisi kuulunut rankojen ja heinienhakevosten kulujen kilinää niinkuin joskus on kuulunut tältäkin kujalta varhain aattona. Kakkaraisen reunalta käännyimme paluumatkal-le. Onpa risuja tuolla entisellä, meidän sarkaan vieneellä, kivikkosella tiellä. Parempi tie kiertää nyt kauempaa. Takamäen myötämäki helpottaa hengittämme. Muutenkin tuntuu helpommalta, kun keho on totunut tahtiin. Jostakin Takalankujan talosta jo kuusi välkkyi, ja joissakin sauna suuhua.

Kirkkonkylän ylle laskeutuu joulurauha, sen huomaa Hallisenmäkeä laskeutuessamme. Kohta olemme perillä Harjupellontien, ja juoksulenkkimme jouluaattona -72 on tehty, ja sauna on vuorossa.

On oltu joulusaunassa. Tullee naapuri sanomaan, että heille oli soitettu erästä talosta Kirkkokankaalta, että siellä on joitakin päiviä ollut musta koira, joka oli loukkaantunut takaosastaan auton alla. Soittaja oli arvellut sen olevan veljeni koiran. He ovat Heinolassa ja siksi lähdän katsomaan tapausta. Ei ole se koira, joksi on luultu, vaan jokin kulkukoira. On kopin perällä eikä tahdo tulla pois, tuskissaan kun on. Väkiä on vedettävä, ilman kintaita olisi ollut hankalaa. Sovimme isännän kanssa, että hän soittaa eläinlääkärille. Tämä lupautuu ottamaan jouluaaton potilaan vastaan. Hämmä-rä alkaa jo laskeutua seudun ylle. Nostan koiran auton takapenkille ja ajan ohi kirkkomaan, jossa kohta kynttilät tuikkivat. Vastanottotuvassa eläinlääkäri tutkii potilasta ja toteaa, että parasta on antaa ruiske joka lopettaa ystävämme tuskat. Ei mene kauan, kun se on vaipunut viimeiseen uneen. Nostan sen jälleen autooni. Väkeä alkaa jo mennä jouluaaton hartauteen kirkkoon ja samalla kynttilöitä haudoille viemään. Toteamme tohtorin kanssa, että ei oikein ole joulun tuntua, kun ei ole lunta. Harvinaista tämä on. Kotiin palattuani kailvan kylmenevälle jouluvieraalleni haudan pellon alareunaan ja lasken sen siihen. Peitin kuopan ja tallean sen tiiviiksi. — Sait joulurauhan! Lähdän pois.

Pentti M.-H.

Kentälle jääneiden kuortanelaiden siunaustilaisuus välirauhan aikana kesällä 1940.

Kuortaneen seurakunnan 300-vuotisjuhla 7. 8. 1932.

KUISMASTA VÄHÄN, LAPSEN SILMIN

Heikki Klemetistä, Kuortaneen suuresta pojasta, voitane sanoa, että hän oli legenda jo eläessään. Hänen tekemisistään, tai ennemminkin sanomisistaan kerrottiin jos jonkinlaisia juttuja. Lieneekö sitten läheskään kaikissa ollut peräkkään. Kuten esim. että hän kerran linnunlaulua kuunnellessaan oli sanonut: "Tua lintu laulaa väärin", tai että ollessaan Tanskassa kuoronsa kanssa konsertoimassa, yleisön osoittaessa suosiotaan ja vaatiessaan yhä uudelleen toistoja, hän lopulta kyllästytneenä tokaisi: "Haistakaa p—ä!" jolloin suosionosoitukset vain lisääntyivät. Klemetin temperamentin huomioonottaen tämä ei tuntuisi mahdottomalta.

Lapsena kiinnittyi myös aivan alkuun huomio siihen, että Klemetin sanomisten perusteella on kunniakasta olla "kuortanelanen". Oli näet jotenkin iskostunut mieleen ajatus pienestä ja hiukan mitättömästä Kuortaneesta isompien naapuripitäjien rinnalla. Ja varhaisnuoruuteen ehdittäessä saatiin myös kerran tukea Klemetin auktoriteetista. Oltiin tultu siihen ikään, että oltiin valtava innokkaita hyppäämään piirileikkipaikoissa, missä sitä kulloinkin mentiin, Kuudentien haaroissa (nykyisen Urheilupuiston lähellä), Kuopiontien risteyksessä, Ruonan sillan päässä, Viitaniemessä tai Kuljunvuorella. Vanhemmat ihmiset tuntuivat pitävän niitä varsinaisina synnin pesäpaikkoina, mikä ehkä osittain johtui niistä kuuluvasta valtavasta metelistä. Itseasiassahan siellä vain mentiin piirileikkii ja laulettiin kovaa. Joskus käytiin "kyyttöillä", mikä merkitsi tytön ja pojan kävelyä käsikynkkää, ehkä istumista puunrunkoon tai kiven päällä. Joskus sitten kävi niinkin, että niistä tultiin ajamaan pois. Ihmeeksemme ja iloksemme saimme sitten kerran kuulla itse Klemetin sanoneen, ettei nuoria saa ajaa pois näistä paikoista, koska siellä säilyvät vanhat piirileikkilaulut. Tämä olikin totta.

Klemetti kulki ilmeisen valppaana ympärillään tapahtuvasta huomioita tehden. Tämän voimme todeta mm. hänen kirjoistaan Kuvat kulki, jatko-osineen. Niistä lienee moni kuortanelainen tuntenut itsensä tai tuttavansa. Musiikki eri muodoissaan lienee aina ollut etusijalla. Siinä suhteessa hän kai kulki kuin ainainen etsijä ja tutkija.

Muistan, kun kerran lapsina lähdimme sunnuntai-ilta ajelemaan kirkolle. Seisoimme maantiellä urheilukentän kohdalla. Siellä oli päivällä ollut urheilukilpailut ja välineet eivät kai olleet lukkojen takana. Ai-

nakin kuulutuksissa käytettävä torvi oli muidenkin saatavissa. Kentällä alkoi näet kuulua tuohon torveen laulettuna erästä virttä muuttaen: "Halulla hartahalla, minä hakkaan kessuja". Tunsimme laulajan äänestä ja kauhuksemme näimme juuri silloin Klemetin tulevan tietä pitkin kävelen. En tiedä, mitä odotimme hänen tekevän, hyökkäävänpö keppinsä kanssa kentälle, antamaan laulajalle mitä kuuluu. Joka tapauksessa Kuisman reagointi oli kokonaan toisenlainen kuin osasimme odottaa. Hän pysähtyi, kasvot kentälle päin kääntyen, kallisteli päätään ja näytti tarkkaan kuuntelevan laulajan melko komeata ääntä. Laulun päätyttyä hän jatkoi matkaansa kaikessa rauhassa. Jälkeenpäin tietenkin kerroimme tästä asianomaiselle pojalle, joka hieman nostuneena kuunteli, kuinka arvovaltaista yleisöä hänellä oli ollut.

Kirkonkylässä varmaan huomattiin hyvinkin selvästi Klemettien saapuneen kesänviettoon Kuortaneelle. Mutta kyllä se huomattiin täällä sivummallakin. Heillä oli valkoinen auto, jota rouva Armi Klemetti ohjasi. Ja tottakai sen kulku huomattiin. En tiedä, mitä merkitsi se oli, mutta "Lemetin Voortiksi" me sitä sanoimme. Täällä päin ei silloin ollut autoja kuin J.V.Honkolalla ja Haarajärvellä, sekä vähän kauempana Koskenmäen Einolla, joten auto jo sinänsä oli harvinaisuus, jota juoksimme usein tien varteen katsomaan, jos vain ajoissa huomaisimme sen laskemassa Tuomiston ahdetta. Puhumattakaan sitten kun se oli valkoinen ja nainen ajamassa.

Rouva Klemetti poikkesi joskus meilläkin kysymässä, olisiko kananmunia myytävänä. Niin, se oli sitä kodikasta aikaa. Muistan, miten hän sanoi luulleensa, tästä ensi kerran ohia ajaessaan, kotiamme joksikin kouluksi. Vanhin veljeni kuului hänen johtamaansa Kuortaneen Laulajiin, ja kun hän oli valmistautumassa elämäntehdänsänsäkin musiikin parissa, oli hän tutustunut Klemetteihin senverran, että uskalsi pyytää vanhempieni kutsumaan heidät kylään. Tätä vierailua odotettiin tiettyllä jännityksellä. Mutta turhan jännityksen eliminoi kohta alkuun vieraiden välitön ystävällisyys. Armi ja Heikki Klemetin lisäksi heitä oli Klemetin sisar Dagmar Klemetti sekä nuori serkku, Aino Veteinen. Naiset olivat pukeutuneet kansallispukuun, mikä jo sinänsä antoi viehättävän kokonaiskuvan koko seurueesta ja kun he olivat meistä muutenkin niin kauniita. Me lapsetkin saimme, ihme kyllä, olla mukana koko

Ajatuksia Joulusta

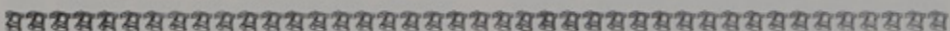
1800 luvun puolivälissä Kuortaneen kirkossa varoitetaan rahvasta maallistuneesta kaikenlaisista rihkamaa ja ylenmäärin syömistä ja juomista sisältävästä joulusta. Ne joulun viettotavat, mitkä meillä on tänä päivänä, eivät olleet 1858 luvun kuortanelaisen hurjimmissakaan kuvitelmissa ja luultavasti 50 vuoden kuluttua tämänpäivän joulu on naivia menneisyyttä.

Joskus joulunalusviikoilla tulee surulliseksi, kun katselee kauppojen tavaravalkoimia ja ihmisten ryntäilyä liikkeestä toiseen. Kaukana on tällaisesta se rauhallinen ja vakaa joulu, jota me toisillemme toivotamme. Tuo kosmopolittinen massakulttuuri, joka varsinkin sotien jälkeen on kaikkialle levinnyt, on vienyt meiltä joulut ja juhanukset. Näin kotiseutumiehenä tekisin mieli vähintään ainakin epäillä, eikä me kaikki tällaisella hälinällä ja hulinalla edesauteta sitä uhkaa, joka vaanii pienen kansan oma-

ehtoista kulttuuria ja vapautta. Luultavasti meille kaikille, ainakin vanhemmille, oli se kankaasta tehty Leena tyttö yhtä rakas, kuin nykyajan lapselle kasteleva ja silmänsä sulkeva amerikkalainen muovinukke. Mahdan olla vanhoillinen kun ajatusmaailmani ei oikein sovi saksalainen leikkikaluhyökkäysvaunu tai venäläinen ohjuspatteri joululahjaksi annettuna. Eikö rauhan juhlan sanomaa ole tuolloin hiukan pahoinpidelty.

Kiitän kaikkia Kuortanes-Seuran johtokunnan, muusikoiden ja tämän lehden toimituskunnan jäseniä seuramme ja koko kotiseutemme hyväksi tekemästänne työstä. Kuortanes-Seuran puolesta toivon Teille ja kaikille tämän lehden lukijoille lähellä ja kaukana, että voisitte viettää kuortanelaisen rauhallisen joulun.

Olli Saari

ajan. Tietenkään emme saaneet mennä kahvipöytään, eikä olisi tullut kysymyksenäkään, että olisimme osallistuneet keskusteluun. Emmekä sitä halunneetkaan, kuitimme kun saimme katsella ja kuunnella. Klemetti jutteli ja kertoi eloisaan tapaansa. Vahinko, ettei tullut tarkemmin painettua mieleen, mitä hän kertoi. Miltei ainoana on jäänyt mieleen hänen puheensa jostaakin Eliaksesta josta ei tullut soittajaa. Talossa oleviin soittimiin hän luonnollisesti kiinnitti huomiota, eikä näyttänyt väheksyvän vaatimattomintakaan, vaan tutki jokaisen kuin jonkinlaisella hartaudella. Kun hän otti käteensä viulun, huomautti Ilmari, että äiti lähtee aina pihalle, kun hän sitä soittaa. Niin hän usein tekikin. Ja kyllä se olikin viheliästä vingutusta. Taitoa vasta opeteltiin, eikä viulukaan ollut mikään stradiivarius.

Klemetin alkaessa sitä soittaa, sanoi Armi-rouva hymyillen: "Nyt emäntä lähtee pian pihalle". Mutta äiti vakuutti, että kyllä hän tällaista soittoa kuuntelee. Ja lapsikin huomasi, että viulu oli nyt taitajan käsissä. Dagmar Klemetti lauloi Klemetin säestämänä kaksi laulua. Ensimmäisen hän lauloi istuallaan, mutta toista aloittaessaan nousi seisomaan, sanoi äänen kulkevan niin paremmin. Laulut olivat vieraita, mutta kauniita. Koko tuossa hetkessä oli jotakin hyvin kaunista ja herkkää. Ilta-auringon luodessa viime säiteitään peräkamarin ikkunasta, tuntui kuin luontokin olisi keskittynyt kuuntelemaan.

Pois lähtiessään vieraat hyvästelivät kädestä pitäen jokaisen, samoin kuin olivat tullessaan tervehtineet, myös meidät tenavat, kahdeksan kappaletta. Meistä

sisareni kanssa oli hauskaa, kun Aino Veteinen "rationalisoi" hyvästelemällä meidät yhtä aikaa. Pikkuveljeni hyvästeltessään Dagmar Klemetti nosti hänet korkealle ilmaan sanoen: "Tämä on minun poikani". Veli hymyili tyytyväisenä, hän oli tottunutkin tällaiseen isojen tyttöjen pajaamiseen. Mutta kun vieraiden lähdettyä joku veljestä ei maltanut olla sanomatta: "Se oli Reinon morsian", muuttui hän ja yritti antaa nyrkkiä, mikä vain lisäsi veljien kiusotteluhaltia. Itkuhan siinä tuli ja äiti sai "suhurittaa". Reinolle hän koetti sanoa: "Älä piittaa nuoren puheesta" ja isommille "jonnetta oo kiusaamata, raavahat miähet".

Myöhemmin äiti ja isä kutsuttiin Klemeteille kylään. Isäntäväkenä he olivat olleet yhtä miellyttävää kuin vierainakin. Samanaikaisesti siellä oli ollut muitakin vieraita, Matti tai J.V. Honkola emäntineen ja joku kolmas pari, joita en muista.

Tämä ei pyri — eikä pystyisikään — olemaan mikään esitelmä Klemetistä. Tahdoin vain muutamien väläyksin kertoa, miten tavallinen kuortanelainen lapsi koki pitäjämme maineikkaan pojan.

Mainittakoon vielä, että saatuaamme uuteen kotimme sähkön, haettiin samana päivänä myös radio. Ja ensimmäisissä uutisissa siellä kerrottiin, että Heikki Klemetti on kuollut. Myöhemmin päivän peilissä lausuttiin hänelle muistosoitot ja niiden jälkeen soitettiin Oi kallis Suomenmaa, Aurinko loi ikkunaan viime säiteitään, Oli samanlainen ilta, kuin silloin, kauan sitten, "Ja silloin minä itkin".

Alli Pesonen

Muisteloota myllyn vaiheelta

Yhtenä päivänä tapasin isäntämiehen joka kysyy multa "muistakko mitään tuasta Koskelan myllystä". Sanoin että muistanhan toki yhtä ja toista oonhan näissä maisemissa lapsuuteni ja nuoruuteni viättänyt. Asiat tärät on muiston vaaasia ja heikollaasia nämä kiällipilliset hianouret, jotka annettakohon anteeksi.

Koskelan joki lähtöä kaharelta haaralta, toine lähtöä Vetämäjärvestä ja toine Mulukujärvestä ja niihin laskevista uomista Saarijärven ja Märijärven läpi. Purot kulukoo läpi mettien ja kytojen syväs mutkaas uamansana, kunnes ne Akkaluhuran kytojen kohoralla yhtyyvät. Siinä puro leviää ja vastaha tuloo Puntase koski. Sitte on vielä neljä koskia nuan kahare kilometri matkalla kunnes se suvantona virtaa Lapuanjokehe. Lapuanjoesta nuan kilometri ylähäpiä on Koskelan mylly. Näin enerkiapula uhaates teköä miäli pyärähyttää ajan ratas-ta vähä takaaapiin ja muistella kuinka ennen osattiin käyttää koskivoimaa hyväksi.

Täs Koskelan koskes on ollu 2 myllyä joskus 1800 luvun loppupualella ehkä ennenki. Pihakunnilla joen kahta puale on ollu omat myllyt Hynnisen ja Koskelan pihassailla kummallaki omansa. Hynnisen mylly on hävinny pois. Siitä ei oo jällellä kun muutama kivi ja juappa kosken pohojas. Yksi vanha juttu toristaa myllyn olemassaolon pualesta jonka isoitiini (s. 1848) kertoi mulle vanhana. Liäkö se ollu vuosisaran aluus märkä kesä vai onko halla tehenny koriiuu töitä, sitä en tiärä. Mutta isännät on tarkkaallu vuaren tuluansa, minkälaane sato saatihi ja onko jyvät kevelloisilla. Niin ne oli myllyn kivien äänestä tarkkaallu toistensa jyvii ja keksiny sanua: tua Hynnisen myllykivet jauhaa tissin-tassin ja Koskelan taas jyrin-järrin. Jokahine itte päätelköö äänestä minkäläasta vilia oli. Vai liäkö pihakuntien välistä kissanhännänvetoa.

Koskelan mylly oli alakujansa pihakunnan yhtehine. Siellä sai jokahine omat jyväänsä jauhaa. Mutta n. 1900 luvu paikkeilla sen tontin vuakrasi 50 vuareksi silloine omistaja. Hän kunnosti myllyn, jossa oli kaksi kiviparia ja maharollisesti ryyrikone. Siuhe yhteytehe laiteettihi saha ja pärehöylä. Joskus 20 luvulla mylly koriattihi, putuu korootettihi ja juappa suurennettihi.

Alakuhu puutavaran sahaus oli aika suurta, luultavasti osettihi mettiä, jokka sahattihi lankuiksi ja laurooksi. Talavisi oli koko tontti joen rannas täynnä tukkipuita. Sitte alakoo sahaus. Tukit viäritettihi jookehe, mistä vintturilla verettihi kettiingillä niputettuna sahan päälle.

Siällä pölökky toisensa perähä joutuu saharaamihi ja lautaa tuli. Siuhen aikahan kun tenavilla ei ollu minkäläasia kulukuneuvoja sitä osettihi kyyttiä joka paikas, mikä meni eteheppiä niitä oli myöski tukkinput. Kun

vintturi veti ne ylähä joesta sellasta loivaa siltaa pitkin. Kyllä siinä joskus takapuali kastuu kun istuttihi tukkinpun päällä, mutta istua vaan piti. Toine kyyti oli kun tukki hiliaa mennä jyskytti sahan raamien välihi. Monesti olen jälüstäpäin ihmetelly kun ei mitää vahinkoa tullu. Siällä sai myös ensimmääsen kosketukse rautatiähä. Sahalla oli nuan saran metrin rata ja siinä kärryt mitä pitki laurat ja lankut kulietettihi taapeלותavaksi. Väliaikana me tenavat otimme kyyttiä, yksi lykkäs vauhtihi ja hyppäs sitte kärryhy ja lujaa meni. Liäkö ollu oikee kuulalaakeri pyärät kun oli niin köykääset.

Sahausen eristyessä nousi tukkilassi täytehe korkeeta lautataapeleita ja nekös oli mitä mainioompia leikkipaikkoja. Siällä oli lautakiukkuja jos jonkinlaasia. Sitte kii-vettihi lautataapelin päälle siällä oli laurat mukavasti ristikoolla, että muarostuu, kun piäniä huanehia juuri sopivia 5—8 vuatihiille. Siällä leikittihi kotia oli palio huanehia, tupaa, erstupaa ja porstupaa oli navettaki joka oli täynnä kivi- ja käpylehmiä. Ulupukan kukan siämenkorat oli valamihia sikoja tikuusta vaa jalat. Lautojen päällä leivottihiin savileivät maasta revittihiin heiniä lehemille ja sioulle viätihiin kuravellia. Muistan, että ukko joskus örähteli meille, kun seuras meirän puuhia, eikä ihimekkää. Mutta siällä kasvoo maanviljelijäin alakuja, joilla kesti usko maahan ja isänmaahan myöhemmin väikeena aikaona. Myöhemmin sahattihi vain raitisahausta jokahine vuaron perähän käy puunsa sahuutamas, vähitellen sahaus lopetettiin kokonaan. Myäs myllyssä usein käytihiin, väliäkin korvissani soi kiviparien tasaane lonksutus. Myllyssä oli palio käyttämistä, suuri osa pitäjää länsirantaaset, ruisloukkooset ja mettäloukkooset. Kyläniimi oli siuhen aikahan turhaa hianostelua, kaikki sivukylät oli loukkoja, Kulijupihaset ja Rantalampihaaset, ympäristö ittestään. Hevoosia tuli ja meni. Monet orottivat kuarmen jauhamista, istuuvat myllytuvas savun keskellä tarinoomassa, taisi jotkut ottaa piänet kopsukkin.

Myllyssä otettiin ryyrikoneen alta tuutusta ohoran-ryyniä suuhu ja välistä ruisjauhoja että meinas tukeh-tua. Jauhot tuli hyviä, tuli ohoran ja ruihinkräärijauhoja. Tehtihi makkaruksia jokka oli karkeeta kun kalia maltahtat ja talakkunoota jokka taas hianosia kun puuteri ja elukkojen jauhot eriksensä, kaikki ensiluakkaasta tavaraa. Ohoranryynikki oli valakoosia kun helemet ja puuro tuli hyvää, kun sitä takanperäs, rautaparas, koko pyhäamupäivän keitti. Silloin oli aikaa. Mutta ajanratas pyäri etehenpäin niinku myllynratas ja välihi kovaaki. Tekniikka tuli kovalla voimalla, ja maailma tuli niin fiiniksi ettei kukaa ilienny sanuakkaa, että meillä ohoranryyni puuraa syärähä, eikä kelevannu ohoranryynit mihinkään. Kaikki piti olla rüsyryniä ja mi-

Viljo Löyö muistelee Amerikkaan lähtöä

Viime vuosisadan jälkipuoliskolla alkanut suomalaisten muuttoliike Amerikan Yhdysvaltoihin oli ehkä suurimmillaan siinä vv. 1890—1914, jolloinka esimerkiksi kuortanelaisia muutti siirtolaisina Amerikkaan niin paljon, että oli hyvin vaikea löytää asuntoa, josta ei olisi joku perheenjäsen matkustanut Amerikkaan. Nuoria miehiä ja naisia, joista enin osa oli kumminkin miehiä, joiden joukkoon ek-

näki menin kehityksen mukana ja vein kanoolle viimeisen ohoranyyni pussin.

Vaikka jauhamista oli toisinaan yötä päivää ei ollut kun kaksi mylläriä. Joskus talavi pakkaasella vesi meni niin vähälle, että piti käyttää vaan yhtä kiviparia, panna mylly istumahan, turpiinit kiinni ja parota vettä.

Sitten oli vielä pärehöylä joka suuti kirastansa pärettä, kun aikakone vaikka oli niin yksinkertaasen näköön. Siinä saiki olla touhuus, kun otti päreetä alta pois. Monet on ne katot mikkä Kuortanehella niillä päreillä on katettu. Näin saatihi päänestä koskesta monellaasta hyötyä. Mutta olihan koskesta iluaki. Pihaasten mähet kokoontuivat useen istuskelemahan kenenk pihalle kulloonki. Siinä oli isännät, pojat ja rengit, ja joskus ne meni puron alle kiville aurinkua ottamahan, sehän oli sua jaasa paikka. Niillä oli kans tapana mennä vesiputouksenkin alle, ja se oliko hyvää hiarontaa, pää, hartiat, selkä ja koko ruppi tuli vähällä vaivalla hiarotuksi ja tehokkaasti. Olen sitä ittekkien joskus myähemmin kokeellu. Sitähän voisi sanua vaikka fysikaaliseksi boirotiksi mitä annetaan nuas kalliis kylvypylöös vesihiaronnan nimellä. Yhtä tehokasta on koskivoima tähänkin tarkoitukseseen.

Nyt on myllyn ratas ollu hiljaa pian 20 vuotta. Kotitarvemyllyt on korvannehet vesimyllyn ja myähemmin traktorin perässä olevat myllyt. Nyt mylly seisoo yksinäisenä kosken partahalla. Yksinäinen "pihaane" saapuu joka kevät sille. Poissa ovat sahan ja myllyn äänet. Poissa padon kohina, tukinriitot ja jäiren lähärön ilot, seisoo, kattoo virtahan. Toteaa jo on nua jääkin lähtehenet ja kävelöä hiljaa pois itteksensä miettien. Kun tua ajan ratas olis pyörähtänyt vähä takasi päi. Ja sopii ajatella että "yksi vanha konsti on parea kun pussillinen uusia", eli että tua vanha mylly jauhaas viljaa ja koski energiana. Koska nua ohoranyynikki on päässy takasi arvohonsa, kun oikeen tuala televisiossakin niitä suositelahan. Ken elää, hän näköö.

Muisteli "pihaane".

syi aina silloin tällöin joku ukkomieskin. Matkustavien joukko hajaantui siellä perillä kaikkiin Yhdysvaltojen osavaltioihin ja joku määrä myöskin Canadaan. Osoittaakseni Yhdysvaltoihin muuttaneiden runsautta, mainitsen tässä, että Löyän kansakoulupiiristä on vuosien 1890—1925 välisenä aikana matkustanut Yhdysvaltoihin noin 100 henkilöä, joista on kumminkin tullut takaisin noin 25 henkilöä, suurimmanosan perustaan kotinsa sinne ja jäädessä, lopullisesti sinne asumaan.

En lähde tässä kuvailemaan lähemmin niitä syitä, jotka olivat itse kunkin lähtijän kohdalla, mutta useampien kohdalla ne olivat taloudellisia. Ei ollut pienellä tilalla useammalle pojalle ja tyttäreille enää elintilaa, vaan siitä oli lähdettävä. Kotimaassa ei ollut teollisuutta, joka olisi vastaanottanut maasta muuttavan väestön. Oli siis lähdettävä ulkomaille, etsimään parempia mahdollisuuksia. Sekään ratkaisu ei ollut varsin helppoa monenkaan kohdalla, kun ei tuntenut niitä olosuhteita. Ei ollut tiedossa työpaikkaa, eikä siellä ollut ketään lähiomaisia, joilta olisi saanut ensikäden tietoja. Ne olisivat auttaneet alkuunpääsystä vieraisa olosuhteissa ja vielä kielivaikeudet läsisivät alkuunpääsyn mahdollisuutta.

Kun näitä kaikkia mahdollisuuksia sekä myönteisiä, että kielteisiä puolia oli aikansa harkittu ja oli tultu lopputulokseen, että matkustaminen Yhdysvaltoihin toteutetaan. Niin senjälkeen alkoi sitten käytännön toimenpiteet matkan toteuttamiseksi.

Ensiksi oli saatava raha-asiat järjestykseen. Tämän vuosisadan alkukymmenluvulla tarvittiin rahaa matkan toteuttamista varten noin 600 markkaa, joka summa kului piletin hintaan sekä majoitukseen rahoiksi.

Seuraava toimenpide oli ottaa papinkirja eli henkilöllisyystodistus, sitten nimismiehen esteettömyystodistus, jotka nimismies sitten toimitti läänin maaherralle, joka sitten antoi niin sanotun Maaherran Passin, joka sitten oikeutti henkilön vapaasti matkustamaan ulkomaille 5-vuoden ajaksi. Nyt kun rahat ja passit oli kunnossa ei tarvittu enää muuta. Kun ottaa selvä siitä, koska laiva lähtee Hangosta Englantiin. Oli ehdittävä Hankoon noin päivää ennen laivan lähtöä. Sitten vielä otettiin mukaan jonkun verran matkavarusteita, joku pari sukkaa ja yksi ylimääräinen vaatekerta ja vähän evästä, leipää, lihaa, voita ja juustoa.

Nyt oltiin sitten valmiit sanomaan hyvästit, jolloin pyrki tilanne pakostakin vähän vakavoitumaan. Omaisten ja varsinkin äidin poskipäälle vierähti kyynele, sillä tämä oli hyvin monessa tapauksessa äidin ja lapsen välillä viimeinen kädenpuristus.

Eljas — USA:n siirtolainen

Eljaksen nimi mainittiin eräänä sunnuntaina kirkon saarnatuolista, muutamien muiden nimien joukossa. Ja sitten soitettiin uruilla kaunisti: „Ratki taivaassa, ratki taivaassa on riemu rajaton...”

Kuinka erilaisia eri ihmisten elämäntiet saattoivatkaan olla. Jotkut heistäkin, jotka nyt kiitettiin kuolleeksi, olivat kenties vielä askettäin kulkeneet näillä käytävillä. Eljasta ei ollut näkynyt enää vuosikymmeniä. Mutta joskus hän oli ollut täällä. Täällä syntynyt, täällä kasvanut ja kuulunut poikajoukkoon. Tämän kirkon alttarilla nauttinut ensimmäistä kertaa Herran pyhää ehtoollista. Nuori vaaleatukkainen Eljas, silloin siinä toisten joukossa. Kirkko oli ollut silloin koristettu ja kirkon täyteinen seurakuntaväki oli veisannut voimakkaasti. Tänäkin heitä ei enään ollut, jotka silloin täyttivät penkkirivit. Ei niittäkään, jotka iloisina ja vallattomina sitoivat havuköynnökset kirkon koristeeksi. Ja sitten sunnuntaina, arkoina ja nöyrinä polvillaan vieressä siinä alttarilla.

Eljaksen nimi mainittiin viimeisenä saarnatuolista. Se jäi merkittävästi soimaan musiikin mukana kirkon kattoholviin. Ikäänkuin helisten sitä kautta pois — ylös pyhään vapauteen. Sinne missä ei olla enää siirtolaisia — missä on niin monta asuinsijaa —. Oliko Eljas yli 60 vuoden jälkeen käväissyt sanomassa jäähyväiset rakkaalle kotiseurakunnallensa, vaikka siellä ei tuskin kukaan häntä enää tuntenut. Sillä ei kai ollut enää merkitystä — kuulipahan itse tempelli — ja ehkä Maria, siellä kivialdan vieressä.

Maria oli joskus merkinnyt Eljakselle paljon. Heidät oli nähty usein yhdessä. Eljas oli tehnyt sitten oudon ratkaisun. Hän oli lähtenyt. Syyt eivät olleet kylälaisten tiedossa, mutta arveltiin vanhalla Eljaksella olleen painava osuutensa. Nuori Eljas oli uskonut voivansa unohtaa Marian, mutta tiedettiin käyneen vähän toisin, muistan joskus lapsuudessani kuulleen Eljaksen ja Marian tarinan. Ja olin nuoren ihmisen ehdottomuudella tuominut Eljaksen kovasti.

Sattui sitten, niin että vuosikymmenien perästä tapasin Eljaksen. Hänellä oli silloin jo valkoinen tukka ja partakin oli valkoinen. Hän istui omakotitalon pihapenkillä. Isokokoinen murhepaju riiputeli oksiaan siinä penkin vieressä ja aivan lähtien noolla loiskuttelivat Misanin laineet. ”Kuulin minun omaa kielteni naapurini ikkunasta, enkä voinut kuin jäädä odottamaan sinua tähän”, Eljas sanoi ja tervehti minua iloisena. Istuimme siinä pihapen-

killä. Eljas kyseli paljon Suomesta. Hän kertoili myös omasta elämästään monenlaista. Hän sanoi pitävänsä kovasti suomalaisista kansanlauluista ja sanoi laulavansa niitä joskus vieläkin kun kotimaan kaipuu yllättää. Eljaksen kotona kuului olleen aikoinaan hyviä hevosia. Ehkä sekin oli eräs syy rakkaaksi käyneisiin lauluihin. Eljas oli luonteeltaan leikkimielinen ja iloinen. Hän jopa lauloi minulle pienen laulunpätkän, joka jäi syvästi mieleeni. Vanhan miehen särähtelevällä äänellä hän lauloi. ”Pappa se valjasti linukkavarsan ja käski minun antaa luistaa. Käski ajaa mun sellaa oven taa, jonka rakkahimmalta muistaa.”

Mieleeni tuli siinä muuan ovi — kaukana Suomessa. — Ajattelimmeko samaa ovea — en tiedä — mutta ihmeellinen hetki oli siinä murhepajun juurella. Minulla ei ollut oikein sanoja miten jatkaa keskustelua — ettei tulisi puhutuksi tai kysytyksi liikaa. Eljaksen tytär oli kattanut kahvipöydän heidän talonsa terassille ja kutsui meidät juomaan. Siinä kahvipöydän äärellä keskustelu sujulkin sitten hilpeämmiin. Tosin taustalla soivat halkeat suomalaiset levyt, kuten muistoja menneiltä ajoilta.

Hyvstellässämme Eljas sanoi mm: ”Kohta minä tulen sinne ovelle missä voin vain sanoa: Jeesuksen Kristuksen tähden avaa minulle erheitten miehelle ovi”.

Minulla on ollut monta kertaa mielessäni valko-tukkaisen vanhuksen nöyrä hahmo, ja erikoisesti hänen paljon puhuvat sanansa. Kukaapa meistä voisi toisin sanoa siellä ovelle. Sen totuuden ymmärtämiseen tarvitaan kai joskus siirtolaisen raskas tie — joskus jotakin muuta. Mutta onko sittenkään niin väliä mitä kautta kuljetaan, kunhan ... erehtyneelle avataan ... ja avataanhan se.

Kerrotaan Marialla olleen Marian sydämen. Niin oli sydämeästään antanut anteeksi Eljakselle kaiken, vaikka köyhytydessä oli yksin kasvattanut poikansa. Unohduksesta ei niinkään tiedettä, sillä sanoivat Marian viimehetkillään kutsuneen Eljasta — vaikka oli monet vuodet ollut jo toisen miehen vaimo.

Siksi kohan Eljaksen nimi niin kaunisti helisi kirkon kattoholvissa kun soitettiin: Ratki taivaassa, ratki viiveässä... Jos oli paljon ollut anteeksi annettavaa — niin kaikki oli anteeksi saatu.

Eeva Myllyaho

Poimintoja Löyän raittiusseuran pöytäkirjoista

Tämän vuosisadan alkupuolella on Löyän kylässä toiminut raittiusseura n. 40 vuoden ajan. Raittiusseura lakkautettiin ja tilalle tuli nuorisoseura. Oskari Mäki-Pollari on tallentanut raittiusseuran vanhoja asiakirjoja ja antanut niistä Kuortanes-Seuran Jouluun käytettäväksi pöytäkirjan, josta ilmenee että raittiusseuralle on ollut yhteistoimintaa mm. Lehtimäen Ns:n kanssa.

PÖYTÄKIRJA

tehty Löyän raittiusseuran ja Lehtimäen nuorisoseuran yhteisessä keskustelukokouksessa Löyän raittiusseuran talolla syyskuun 26 päivänä 1915.

1 §

Aluksi laulettiin "Kansanopistolaisten laulu."

2 §

Kokouksen avasi Löyän raittiusseuran esimies Elias Löyä puhuen raittius ja nuorisoseuran yhden suuntaisesta pyrkimyksestä, lausuen samalla vierailijat ja kaikki kokous yleisön tervetulleiksi.

3 §

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Elias Löyä ja kirjuriksi allekirjoittanut, edellinen Löyän jälkimmäinen Lehtimäen seuresta.

4 §

Valittiin kaksi pöytäkirjantarkastajaa, joiksi tulivat Toivo Leskinen ja Evert Suokonaho molemmat Lehtimäen seurasta.

5 §

Elias Löyä alusti kysymyksen: "Eikö valistusseurojen tulisi nuorisolle tehdä tutuksi maatalousasioita ja millä tavalla?" Alustuksessaan hän ehdotti että valistusseurojen jäsenten tulisi ryhtyä maanmiesseuraan jäseniksi, jos se ei tuottaisi suurta hankaluutta olla kahdessa seurassa jäsenenä. Kokous kannatti alustusta katsoen ettei se tuottaisi suurtakaan hankaluutta. Lisä tavoiksi ehdotettiin seuraavia: että nuorison tulisi tehdä retkiä, käydä katsomassa toverien kotien viljelyksiä ja karjataloutta, hankkia valistusseurojen kirjastoihin maatalous kirjallisuutta. Kysymys ei herättänyt vilkasta keskustelua vaan asiallisen ja järkevän. Keskustelu pirettiin vastauksena kysymykselle.

6 §

Kysymykseen: "Onko nykyajan maalaisnuorisolta karonnut taloudellinen yritteliäisyys?" Alusti K. Flinkman. Alustuksessaan hän painosti ettei nykyajan nuoriso tee puhdetöitä vaan taloustarpeet täytyy ostaa, jolloin ne tulevat paljoa kallimmiksi. Keskustelussa lausuttiin ajatuksia puoleen ja toiseen. Loppu vastaukseksi jäi: että todellakin nykyajan nuorisolta on kadonnut jossakin määrin entisaikainen yritteliäisyys, vaan nousumerkkejä on jo näkyvissä ja valistusseurojen tulisi tehdä voitavansa edistämällä kotiteollisuutta kotiteollisuus kilpailuilla.

7 §

Kolmannen kysymyksen: "Millä tavalla saataisiin enempi raittiusengeä nuorisoseuran jäseniin?" alusti

Marja Pollari Löyän seuran puolesta. Lyhyessä alustuksessaan hän ehdotti että kaikilta nuorisoseuran jäseniltä vaarittaisiin ehdotonta raittiutta. Keskustelussa T. Leskinen ei kannattanut että sitä kaikilta vaadittaisiin sillä silloin jäisivät nuo väkijuoman nauttijat kasvattavista kokouksista ja iltamista pois, joissa tilaisuuksissa voidaan heille raittius asiasta puhua sillä he eivät pidä nuorisoseuraa niin suuressa arvossa että he sen tähden väkijuoman nauttimisesta lakkaisivat, vaan yleisenä vaatimuksena on ollut että johtohenkilöt noudattaisivat ehrotonta raittiutta. Pyysi raittiusseuran ehrottamaan muita keinoja asian etteentpään viemiseksi. Keskustelussa ehdotettiin keinoiksi, ettei sellaisia henkilöitä jotka haisevat väkijuomilta ja ovat siitä liikutettuja ei laskettaisi nuorisoseuran kokouksissa tilaisuuksissa sisälle ja myöskin naisten tulisi osoittaa epäsuosiota pojille, kun he ovat viinasta liikutettuja ja nuorisoseurain tulisi merkitä ne erityiseen luetteloon ja kaikkien nuorisoseurain tulisi perustaa raittiusosastoja alaosastoinen. Kysymyksestä syntyi vilkas keskustelu joka joskus poikkesi leikkisyyteen. Katsottiin tarpeelliseksi laatia tälle kysymykselle loppuvastaus eli ponnet jota tarkoitusta varten valittiin kolmi henkinen toimikunta, johon tulivat M. Pollari, M. Maasalo ja E. Löyä. Tämä toimikunta laati seuraavan pönten: Että nuoriso ja kaikki valistusseurat eivät laskisi sisälle kokouksiin ja iltamien väkijuomilla liikutettua henkilöä ja naiset osottaisivat epäsuosiota väkijuomilla liikutetulle henkilölle kokouksissa tai ulkopuolella sitä.

8 §

Evert Suokonaho alusti kysymyksen: "Mitkä nuorison elämän tavoista ovat terveydelle vaarallisia?" Kysymys ei herättänyt erityistä keskustelua yksimieliseksi vastaukseksi tuli että kaikki ne tavat jotka menevät liiallisuuteen ovat terveydelle vaarallisia.

9 §

Vielä olisi ollut kysymys Hanna Mäeltä. Mutta päivä jo niin illalla, ettei voitu ottaa sitä keskusteltavaksi. Saman syyn tähden jäi Toivo Leskinen esitelmä pois, vaan sen sijaan puhui hän joitakin valittuja sanoja kokous vaikutteistaan ja toivoi että tällaisia tilaisuuksia ois useammin seurojen kesken jonka jälkeen huudettiin valistustyölle kolminkertainen eläköön huuto. Lopuksi laulettiin "On aate pyhä ja kallis."

Kokous oli veljellistä henkeä uhkua aatteellinen ja virkistävää joka antoi uutta voimaa ja intoa niille valistus vainion työmiehille jotka kokouksessa olivat.

Kokouksen puolesta

K. Flinkman

k.v. kirjuri

Tarkastaneet ja hyväksyneet kokouksessa valitut tarkastajat kokouksen kanssa yhtäpitäväksi.

Lehtimäellä lokakuun 28 päivänä 1915

Toivo Leskinen — Evert Suokonaho

Pöminnot Eeva Peltolan

MUISTIKUVIA ÄIDISTÄNI

Äitini Anna Selma Ruismäki syntyi Kuortaneella Kurikan talon tyttärenä huhtikuun 1 p:nä 1877. Koti oli vakava. Varsinkin isä luki paljon Jumalan sanaa ja veisasi virsiä. Kodissa veisattu virsi painui jo varhain lapsen herkkään mieleen. Mieluisimpia leikkipaikkoja olivat Lapuanjoen jokitorvet ja tuomipenkat. Kerran hän oli vähällä hukkua Lapuanjokeen, mutta pelastautui tukille.

Ajan tavan mukaan äiti joutui ottamaan osaa lapsille sopivaan työhön esim. hoitamaan lapsia ja paimentamaan karjaa. Tovaskan-kydöllä hän kulki paimenessa. Toverina hänellä oli toisinaan Maija niminen tyttö samalta kylältä. Yhdessä aika kului hupaisesti. Evästä oli pienessä kontissa, siellä oli myöskin Katkismus ja Virsikirja. Vielä siellä oli "pakkulaa", se on kuivattua koivun pakkua. Siitä he keittivät kahvia. Se oli hyvää heidän mielestään.

Varsin varhain äitini oppi lukemaan. Nelivuotiaana hän jo oli kinkerillä. Siellä pappi nosti hänet syliinsä ja kysyi: "Osaatko sinä ulkoa?" Siihen tyttö vastasi toipakasti: "Ei minun kirjassani ulkoa olekaan".

Hyvin mieleinen asia oli kiertokouluun pääsy ja siellä olo. Opettaja Ojala opetti kauniita virsiä ja paljon muuta hyvää. Usein myöhemminkin selaillessaan virsikirjaa äitini sanoi: "Tämän ja tämän virren on Ojala opettanut". Tuo opettaja Ojalan opetus oli todella syväkyn-töä.

Yhtä mieluista oli olla rippikoulussa. Siltäkin ajalta virsiä on erityisesti painunut mieleen. Mielellään äiti olisi mennyt kouluun, mutta ei se tietenkään siihen aikaan tullut kysymykseenkään. Rippikoulun jälkeen muitten nuorten tavalla hän otti osaa naisille kuuluvuun töihin kotonaan. Näin hän oppi suorittamaan työstä jos toisestakin.

Pian oli edessä avioliitto. Sen hän solmi isäni kanssa. Siellä Ruismäessä nuorikolle aukenikin eteen elämänteh-tävä koko laajuudessaan. Miniänä hän oli 14 vuotta. Perheeseen syntyi 13 lasta. Hänellä oli oma kamari vin-tillä, mutta vain kesää varten. Talvisin jaettiin tuvan tila aikuisten ja lasten kesken. Tultuaan Ruismäkeen äiti oli yhdeksäs aikuinen.

Käsitään äitini oli harvinaisen kätevä. Itse hän keh-räsi pellavat, ja villat, värjäsi ne usein "mettän roskilla" (sammal, jalkäli). Suunnitteli usein mallit kankaisiin ja kutoi ne. Esim. Kuortaneella oli kerran maatalousnäyt-tely. Häneltä oli siellä kolme kangasta, naisten villainen pukukangas, miesten villainen pukukangas ja tyttöjen villainen hamekangas. Kaikki kankaat palkittiin I pal-kinnolla. Rouva Klemetti olisi ne mielellään ostanut. Hänellä oli harvinaisen hyvä värisilmä ja tyyliäjä. Kun hän kutoi esim. mattoa, pani hän silmänsä kiinni ja sa-noi vieressään istuvalle: "Annappas nyt sitä ja sitä vä-riä". Vaatteet hän ompeli itselleen ja koko perheelleen. (Ei miesten pukuja). Ompelipa hän välistä kylänsäkin. Rippikouluajankaan hänellä oli kutomastaan kankaasta pu-ku, jonka oli itse ommellut. Ompelutyössä ohjeenaan hänellä oli lausahdus: "Parempi on suora siloonen, kuin huonosti ruusattu".

Anna Selma Ruismäki, emäntä, Kuortane.
50 v 1. 4. -27.

Taloustöissä äidin kätevyys myöskin näkyi. Hän lei-poi 75—100 leipää kerralla, usein kahtena päivänä pe-räkkäin. Kun vein sitä leipää koululleni vieraani kysyi-vät: "Onkos sinulla nyt Ruismäen leipää?" Samoin hän valmisti itse kaljamaltaat ja talkkunat. Maltaita varten ohrat idätettiin saunassa. Meidän lasten oli mukava odot-taa milloinkaan idut tulivat säkin läpi pinnalle. Mielestäm-me ne idut olivat kuin pieniä matoja.

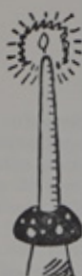
Äiti oli hyvin tiedonhaluinen. Milloin vain aikaa riitti kyllin hän luki. Varsinkin hengellinen kirjallisuus oli mieleistä. Piispa Johanssonin kirjat: "Herran sana pysyy iankaikkisesti", "Pyhä uskomme", "Raamatullisia mietel-miä" kuuluivat todella hänen käsissään. Hyvin mieleinen oli myöskin kirja: "Taivaaseen juoksija". Ei ollut niin kii-reistä päivää, jotta lukeminen olisi voinut jäädä. Mitkä nuo näköalat olivat, jotka sana aukaisi? Joka tapaukses-sa ne rohkaisivat, poistivat väsymyksen ja virvoittivat mielen. Sana oli sielun ravintoa.

Äiti rakasti lapsia. Ympäriin hän keräsi kylän lap-set pyhäkouluun 20 vuoden ajan.

Kirkkoon hän meni mielellään pitkistä matkasta huo-limatta. Erikoisen onnelliseksi tunsin itseni niillä kirkko-matkoilla, jotka tein jalkaisin hänen kanssaan. Kuljimme oikoteitä Puodinkedon rantaan. Aina oli Puodinkedon tai Pullin veneissä tilaa, niin että pääsimme yli järven, vaika ei oltu etukäteen sovittu. Itse erikoisesti viehätyn saarnatuolin yläpuolella olevista enkeleistä.

Äiti oli suoranluonteinen, karttoi kuitenkin aina väit-telyä. Lähimmäistensä kanssa hän eli sovussa ja rauhas-sa. Rakkauden ilmapiiri ympäröi häntä. Hän näki hyvää sellaisessakin ihmisessä, missä muut eivät sitä nähneet. Arksen elämän keskellä hän jatoi meille neuvoja ja elä-mänohjeita, joista olemme hänelle kiitolliset. Usein hän puhui Jumalan siunauksen merkityksestä. Hän oli itse runsaasti omassa elämässään saanut siunausta kokea.

Seimen luo

NE POLLEN KENGÄT

Herra, siitä on jo niin pitkä aika,
melkein kaksituhatta vuotta.
Mitä asiaa minulla sinne enää on.
Herra, onko se tarpeellista,
minulla kun on muutakin tekemistä
näin joulun alla,
kyllähän Sinä tiedät.
Herra, eikö minä sitten,
kun nämä pahimmat kiireet ovat ohii,
on vielä jouluostoksetkin kesken.
Herra, on vain niin paljon tekemistä,
ja tahtoo moni tärkeä asia unohtua,
kyllähän Sinä tiedät.
Herra, olenhan minä moneen kertaan
kuullut sen jouluenvankeliumin,
ja luenutkin sen joskus,
niin että kyllä minä tiedän,
vai tiedänkö minä.
Herra, joskus minusta tuntuu,
että minä en koskaan pääse
sinne seimelle asti,
en ainakaan yksin.
Herra, jospa Sinä väbäsen auttaisit minua.
Herra, kyllä minäkin haluaisin biljentyä.
Herra, kyllähän Sinä tiedät.

R.

Kärsimyksillä on oma osansa äidin elämässä. Hyvinä päivinä, mutta erikoisesti syvissä vesissä kulkiessaan hän joutui rukoustaisteluun. Tällaisina hetkinä hän usein toisteli virsikirjan säettä: "Ja vaikk' et vastausta saa, kun huudat ensi kerran, Et virvoitusta tuttavaa, Kun makaat eessä Herran, Ja vaikk' on teräskova maa, Ja taivaan viha kauhistaa, Niin kuullaan siellä huutos". Uskokaan Jumalan apuun hän ei koskaan heittänyt.

Äidin hartain toivomus oli, ettei vanhurskauden siemen häviäisi hänen suvustaan.

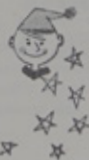
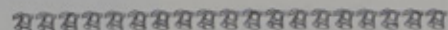
Joulukuun 11 p:nä 1959 hän sai laskea matkasuvansa ja nukkua Vapahtajansa turviin.

Maria Haapa-aho

Tämä tapahtui joskus 30-luvun alussa. Elimme syys-talven arkea. Tiet ainakin olivat aivan jäätiköllä. Hevosella kävivät kengät lipoosiksi sillä olihan ne jo kesälä laitetut, Polle olisi voinut vaikka luistella jos siihen olisi ollut lahjoja. Isä toi kaupasta uudet kengät sille, mutta ne oli terotettava pajassa. Minä ja Arvo veli saimme isän suostutelluksi, että kyllä mekin saamme terotetuksi ne hokit. Viimein isä suostui. Me pojat lähdimme Kaupin pajalle sysipussi jopparilla ja Arvolla kengät pyöräntyrimessä, olihan hän pääseppä. Taisihan isä olla itseksensä ylpeäkin pojista, että ovat näin käteviä tekemään kaikkea. Varoitus oli kyllä kova neuvoksi meille, ettei saa ruveta kylmänä takomaan, tulee pian paloja jos ei ole kyllä kuuma. Ne olivat teräskenkkiä, vaara oli tosin suuri. Laitoimme heti paljon syysiä ajhoon. Tulen saatua palamaan, tartuin sitten palkeitten varteen ja aloin lietsomisen, olinhan minä sepän apulainen. Onneksi laitettiin ajhoon vain yksi kenkä. Seppä halusi kokeilla kuinka kovan kuumuuden ne tarvitsee. Minä poika lietsoin täysin rinnoin. Olin alakoulussa jo oppinut Pajalaulun. Silloin sitä piti leikkiä ja laulaa. Nyt sain todellisuudessa lietsoa. Seppä lisäsi syysiä. Pian alkoi hiljalleen lennellä pieniä tähtiä. Arvo meinas, että se ei ole vielä kyllin kuuma, kun tähdet on vielä niin pieniä. Taisin saada nuhteitakin laiskasta lietsomisesta. Sain sitten niin hyvän tuulen, alkoi sellainen tähtisade tuskin presidentinlinnassa itsenäisyypäivänä moista on nähty. Seppä vieläkin arastellen nosti kengän pois ajhosta pihdeillä. Naama meni yhtä synkäksi, kun oli kenkäkin. Toinen hokki oli sulanut jo pois, ei ollut kun ruoto jäljellä. Piilotimme heti sen ja toisen kengän, jos sattuisi ohikulkijat poiketa katsomassa mitä siellä tehdään. Taisi sitä Knuuttilan isäntä tullakkin. Meillä oli muka vain etujalan kengät terotettava. Toinen meistä haki Ruonankylän kaupasta uuden kengän. Nyt oli täysimäärä kenkiä.

Palasimme tyytyväisinä kotiin. Jos olisimme palanneet sen palaneen kengän kanssa, olisi isän ylpeys pojista varmaan muuttanut voittoisiksi sanoiksi. Pääasia oli, että Polle sai uudet kengät. Me olimme entistä kokeneempia seppiä. Taitaa se kenkä olla vieläkin Kaupin pajan raunioissa pilossa.

L. Rannikko

Lepotauko apteekin portilla. Talo palvelee nykyisin kunnantalon.

Vanhat kuvat kertovat

Ennen hoitivat kunnan asiat kunnansihteeri Juho Kokkila ja kunnallislautakunnan puheenjohtaja Jussi Mikkilä. Asioimassa Martta Mäki-Hallila.

LIISA KIERIAHO

Viime vuosisadan puolivälin paikkeilla, tarkemmin sanottuna 1846, syntyi Ruismäenkyllän Kierimäen torppaan tytär, joka kasteessa sai nimen Liisa. Hän joutui hyvin nuorena osallistumaan kotitaskareihin ja iän karttuessa oli edessä leivän haku vieraan palveluksessa. Nisulassa piikana ollessaan hän avioitui Elias Selkämäen kanssa. Silloisen tavan mukaan nuoripari perusti pientilan Liisan kotitalon likelle. Maa oli Mikkilän ja niin tuli heistä Mikkilän torppareita. Nimeksi otettiin tilalle Kieriaho, josta tuli heille myös virallinen sukunimi. Tilalla oli noin 1,5 ha maata ja torpassa pidettiin kahta lehmää ja joitakin lampaita.

Päärakennuksessa oli tupa, kamari ja porstupa. Torpan pito vaati ahkeraa ja työteliästä isäntäväkeä, sillä kontrakti eli maanvuokra piti maksaa useilla kovilla työpäivillä emäntälle. Kun vielä itsellä ei ollut hevosta ja kyntö- ym. työt tehtiin lainahevosella ja maksu vaadittiin päivittäin, piti usein kiirettä, että kerkisi omille pelloille töihin.

Lapsilauma kasvoi nopeassa tahdissa. Pian olikin Liisalla ja Eliaksella komea veljessarja, Kustaa, Heikki, Aukusti, Elias ja nuorin Ville. Oli siinä Liisa-äidillä murhetta tarpeeksi, mistä tuli ruoka kolmesti päivässä 6 miehen näiden tyydyttämiseksi.

Kai se oli yhteinen päätös, kun isä-Elias lähti Ame-

rikkaan tienamaan hiukan taaloja toimeentulon helpottamiseksi. Niin jäi Liisa poikineen Kieriaholle. Pojat kasvoivat ja saivat osallistua heti kun kykenivät, torpan töihin. Liisa ahersi ja työteliäänä ihmisenä vei joukkoaan päivä kerrallaan eteenpäin. Hänellä oli sellainen taito, että osasi reirata sairaita tuhraisia silmiä. Osasipa jopa kääntää silmän (kääntää yläluomen). Hän tuli niin kuuluisaksi taidostaan, että ympäri Kuortaneen ja lähipitäjästäkin kävi silmäsairaita hänen hoitossaan. Usein kävi niin, että riuhella ollessa meni vihne tai muu roska silmään. Pahin oli ohraarihi pölymään ja monelta, monelta Liisa sai ottaa ohranvihneen silmistä. Se kävi leikiten, kun taidon taisi. Silmä käännettiin, kielellä nuolaistuin silmää ja niin oli vihne pois. Jos se konst ei auttanut, tiputettiin pienellä lasipillillä silmään "Ottanehenvoidetta" ja pian alkoi silmä itkeä ja vihne tuli veden mukana. Kerran eräs äiti toi pienen tyttönsä viikoksi Kieriaholle Liisan hoitoon. No, viikko hoidettiin silmiä ja ne paranivat. Kun eräs kuortanelainen emäntä lähti miehensä perään Amerikkaan, hänet "pyörytetettiin" satamasta, kun ei läpäissyt silmätarkastusta. Hän palasi kotiin ja meni Liisan hoitoon. Liisa hieroi eli hivutteli hellävaroin silmiä, voiteli ja mitähän lienee tehnyt, mutta niin vaan kävi, että emäntä seuraavalla yrityksellä läpäisi silmätarkastuksen ja purjehti miehensä luo valtoihin. Useat muutkin Amerikkaan lähtevät hoidattivat silmänsä kirkkaiksi, ennen matkaa. — Vuosisadan vaihteessa palasi Elias Amerikasta. Se ei ole tiedossa, tuliko hän takaisin suuren vaiko pienen taalakasan kanssa. Se tiedetään, että isän poissa ollessa olivat pojat kasvaneet miehen ikään. Osalla oli jo oma perhekin. Nyt kävi niin, että he vuorotellen matkasivat yli Atlantin. Sille tielle jäivätkin nuo viisi veljestä — ja torpassa eleli pariskunta kahdestaan.

Elias keksi vielä vanhoilla päivillään sopivan toimeentulolähteen. Hän teki haapapuusta askeja eli rasioita, joissa pidettiin eväsvoita, kalat ym. Näitä ja Alavuden apteekista ostettuja troppeja hän kulki kaupaten talo talolta joka puolella pitäjää. Silloin ei Kuortaneella ollut vielä omaa "attekia" joten Tilmannin, Esentikonvorkan, Kolomenlaaset ja Soopesanssitipat menivät hyvin kaupaksi.

Eliaksen maallinen vaellus päättyi ensimmäisen maailmansodan aikoihin. — Liisa eleli elämänsä loppuvuodet yksin mökissään. Hän oli hyvä ja ystävällinen ihminen ja erikoisesti piti lapsista. Hän sai kotiin kutsun 75-vuotiaana 1921. Kun menet eteläportista kirkkotarhaan, näet Liisa Kieriahon takkisen paalun matkasi varrella. Se on oikean käden puolella, ennen sankarihautoja. Paalu on usuttu. Siinä on hyvä maali ja hopeoidut kirjaimet. Kesäisin kukkii pelkumi kummulla. Kuka hoitaa hautaa? Liisan ystävät, he, jotka hänen viimeisinä elinvuosinaan olivat lapsia, mutta vielä vuosikymmenien takaa muistavat ystävällinen hyvän ihmisen.

Sirkka Kantola

Tuo esineesi museolle, joka on
avoinna sunnuntaisin koko kesän.

Kuortanes-Seura

Kuortanes-Seura vastaanottaa
edelleen vanhaa esineistöä

TALOMUSEON

kokoelmiin.

J.K. Edellä kertomaani olen saanut tiedot Elias Jokelalta ja Saima Laajalta. He ovat tunteneet Liisa Kieriahon ja vierailleet usein hänen tuvassaan. Tupa hävisi Liisan kuoltua. Nyt asuvat sillä paikalla Rajalahdet.

Sama

Kuortanes-Seuran Joulun toimituskunta järjesti perinteisen kirjoituskilpailun lukion ylimmällä luokalla. Seuraavien oppilaiden kirjoitukset palkittiin:

Tellervo Paimen
Unto Hakola
Alla Palomäki
Päivi Ala-Mutka

Toimituskunta kiittää kaikkia osallistujia ja toivottaa menestystä kevään ylioppilaskirjoituksissa.

Tellervo Paimen VIII b

Ihmissuhteet ja niiden vaalinta

Ihmissuhteilla on tärkeä merkitys jokaiselle yksilölle. Niiden vaikutuksesta koemme ylemmyyden tai alemmuudentuntoja, vaivumme syvään depressioon tai tunneemme itsemme pohjattoman onnellisiksi. Luulemme itse usein, ettei mitään näkyvää syytä onneemme tai onnettomuutemme ole, mutta jos ajattelisimme hiukan tarkemmin päivän tapahtumia, saataisimme kuin saataisimmekin löytää syyn. Menikö joku tuttu ohitsesi huomaamatta sinua, vaikka olit jo loihittanut kasvoillesi tervehdyshymyn? Tai salitko terveisiä joltakulta, jonka luulit jo sinut unohtaneen? Syyt mielenrauhamme järkkymiseen saattavat olla pieniä, mutta useimmiten niiden takana on joku ihminen, jokin ihmissuhde.

Tutkimuksessa on todettu, että lapsen koko elämään vaikuttavat ratkaisevasti hänen lapsuudenaikaiset ihmissuhteensa, eniten luonnollisesti hänen suhteensa isään ja äitiin. Erityisesti kaksi ensimmäistä ikävuotta ovat ratkaisevia hänen kehityksessään. Jos lapsi ei niiden eikä koko lapsuutensa aikana saa tarpeeksi rakkautta ja huolenpitoa, tulee hänestä luultavasti tunnettaansa köyhä aikuinen, jonka ihmissuhteet usein ovat puutteellisia. Kehittääkseen lapsensa rakkauden antamisen ja rakkauden vastaanottamisen taitoa tulisi vanhempien tyydyttää lastensa hellyyden tarve parhaalla mahdollisella tavalla.

Jos kansakoulussa voi selvästi

huomata erilaisten kasvatusmenetelmien tulokset. Lapsi, joka on kehittynyt rakkauden ilmapiirissä, on usein vilkas ja avoin. Hänen suhteensa tovereihin ja opettajiin on hyvä, kun taas lapsi, joka on kotona saanut tuntea itsensä hylätyksi, suhtautuu tovereihin ja opettajiin pelokkaasti. Hän on usein syrjäänvetäytyvä ja umpimielinen, joskin on myös luonteeltaan hiljaisia lapsia.

Murrosiässä ongelmat usein aiheutuvat ihmissuhteista, jotka ennen olivat niin suoria ja avoimia, muuttavat muotoaan. Niistä tulee ongelmallisia ja mutkaisia. Jokainen pieni kolhu itsetuntoon on kivenjärkeä, joka heittää meidät epätoivon syväreihin. Meillä ei ole Akilleen kantapää, koska olemme koko ihminen sitä. Huomamme heräävän seksuaalisuutemme, ja sen johdosta tulevat pettymykset ihmissuhteissa, katkerimmat siihen asti koetuista. Näinä vaikeina vuosina merkitsee paljon, jos voi tuntea, että ainakin ihmissuhteet kotona ovat kunnossa. Jos kaikista nuoruuden kapinoinnista huolimatta vanhemmat yrittävät ymmärtää nuorta, ja hän tosiaan tuntee tulevansa hyväksytyksi kaikkein virheineen, voidaan tämänkin kriisivaiheen ohittaa suhteellisen kivuttomasti.

Koulun jälkeen siirtyminen työelämään voi tuottaa vaikeuksia. Muutto vieraalle paikkakunnalle saattaa tuoda turvattomuuden tunteen ennen kuin turvallisessa kodin ilmapiirissä asuneen nuoren mieleen. Hyvä suhde työtovereihin ja esimiehiin voi vähentää elämänmuutoksen tuomaa painetta. Päinvastaisessa tapauksessa esimiesten ja työtovereiden painostus saattaa aiheuttaa kohtuuttomia turhautumia nuoren mielessä, hän saattaa pettyä perinjuuriin itseensä ja kel-

poisuuteensa elatuksensa hankkivana kansalaisena.

On tärkeää omistaa ainakin yksi ystävä.

On todettu, että miehen, jolla ei ennen avioliittonsa solmimista ole ollut yhtään naispuolista ystävää, on vaikeampi sopeutua avioliittoon kuin miehen, jolla on ollut useita. Ihmissuhteet opettavat enemmän kuin mikään muu.

On opeteltava puhumaan toisen ihmisen kanssa, se on onnistuneen ihmissuhteen ensimmäinen edellytys. Valitettavasti on olemassa aviopareja, jotka eivät ole milloinkaan todella keskustelleet toistensa kanssa; he eivät pysty puhumaan toisilleen iloistaan tai murheistaan eivätkä ole kiinnostuneita toisen iloista tai murheista. Tällaiset ihmissuhteet eivät voi olla onnellisia tai elämää rikastuttavia. Parhaimpia asioitahan elämässä on saada puhua ja tuntea tulevansa kuulluksi, jopa ymmärretyksi. Myös yksi parhaimmista taidoista on kuunteleminen taito.

Ihmissuhteita voi vaalia vain osoittamalla kiinnostusta toista ihmistä kohtaan. Kuinka harvoin muistammekaan osoittaa kiinnostusta esim. vanhuksia kohtaan, vaikka heille, jos kenelle, se olisi tärkeää.

"Niin metsä vastaa, kuin sinne huutaa". Huonoja ihmissuhteita ei välttämättä tarvitse olla olemassa; kaikki riippuu rohkeudestamme näyttää tunteemme.

Tulla rakastetuksi on yhtä kuin osata rakastaa.

Vaikutelmia Kuortaneen museosta

Oli noloa tunnustaa, etten ollut käynyt edes oman pitäjän museossa. Päätin paikata aukon sivistykseni, kuitenkin sillä mielellä, ettei siellä voisi olla mitään kiinnostavaa. Jälleen sain todeta ennakkoluulojen johtavan harhaan. En halua kuvata, mitä siellä oli, koska useimmat ovat käyneet siellä, vaan mitä ajatuksia se herätti.

Museossa voi vierailijalle auita silta muinaisten ihmisten elämään. Tunnetaan erikoiset tuokset heti astuttaessa sisään pirtin kodikkaaseen ilmapirini, jota lisää takassa loimuva valkea. Esineet seinillä ja jotkin kummalliset "vempheet" siellä täällä antavat vaikutelman, että ollaan vain muutamilla askeleilla astuttu pois baarin tupakansavuisesta ja levyautomaatin korviahuumaavasta ilmapiristä lempeliden ja hartaiden ihmisten pariin.

Muinaiset esineet eivät ole vain pelkkiä esineitä, mutta kuitenkin jo sellaisenaan näkemisen arvoisia. Ne voivat muuttua eläviksi. Elämää ne saavat historiallisesta taustastaan. Ne voivat kertoa kokonaisista tarinoita, jos vain vaivaudutaisiin miettimään. Ne kertovat ihmisistä, heidän luonteestaan ja kekseliäisyydestään. Museossa voidaan todeta, etteivät ihmiset olleet tyhmiä, vaikka kouluja ei ollutkaan. Tarvitaan myös tervettä maalaisjärkeä, jota museon esineiden keksijöiltä, ei ole puuttunut. Terveen maalaisjärjen lisäksi on tarvittu myös kätevyttä. Silloin ei esim. ollut kutomakoneita, vaan oli tyydyttävä käsien näppäryyteen. Jokseenkin outoa nykyisin, koska on totuttu saamaan kaikki valmiina.

Hämmäntävää on todeta, että tuskin muuta kirjallisuutta luettiin kun uskonnollista. Harras uskonnollisuus tulee näkyviin jopa vaatetuksessa. Nykyisin ollaan erkanemassa Raamatun lukemisesta, koska runsas kirjojen tuotanto tarjoaa mielestämme paljon mielenkiintoisempaa luettavaa. Harvoin huomataan, että Raamatustakin voi löytää paljon kiinnostavaa. Koe-

taan, että Raamattu on liian etäistä ja juhallista ja että se on tarkoitettu vain tosiuskoville.

Museo antaa myös vaikutelman renkien ja piikojen elämästä, heidän kovasta työstään talojen hyväksi. Vierailu luttii voi tuoda mieleen valoisaa juhannusyön, jolloin renki ja piika istuivat veräjäpielessä kylki kyljessä. Kärryt olivat aiheuttava mielikuvan häijyjen ja puukkojunkkarien hurjastelusta hevosella kylän raitilla. Romanttiset mielikuvat seuraavat toinen toisiaan katkeamattomana nauhana.

Erityisesti ajatuksia askarruttaa tutustuminen savupirttiin. Mielissä on kuva historian sivuilta, mutta siitä kuvasta ei saa käsitystä todellisesta savupirtistä. Voidaan vain ihmetellä, miten siellä on voinut asua. Tuntuu siltä, että ihmiset ovat savustuneet sinne kuin silakat. Lisäksi ei ollut juuri minkäänlaista valaistusta. Ei ollut ikkunoita vaan ainoastaan pienet luukut. Tällaisen paljasjalkaisen nykyihmisen on vaikea kuvitella minkälaista elämää silloin on ollut.

Vierailun yhteydessä käsittää, miten monen vaiheen kautta kehitys on kulkenut nykyiselle tasolle. Havahdun museon ilmapiristä nykyhetken ja heräsin haaveilustani, kun auto hyrisi tiellä ohitsemi, kuin olisi ollut herätyskello. Pakokaasut tuprahtivat silmilleni.

Unto Hakola VIII A

Avaruuslentojen saavutukset

Kahtena viime vuosikymmenenä ihminen on tehnyt löytöretkiä aivan uudelle suunnalle: maapalloa ympäröivään rajattomaan avaruuteen. Ensimmäiset askeleet maailmankallikeudessa ovat olleet vaatimattomat. Aluksi pystyttiin lähettämään maata kiertävälle radalle vain kojeita, satelliitteja eli tekokulta. Myöhemmin monien eläimillä tehtyjen kokeiden jälkeen ensimmäinen ihminen kävi avaruudessa. Lopulta saavutettiin kuu, jonne pääsystä ihmiskunta on haaveillut aina. Tässä avaruuden valloituksessa on kulkenut selvästi kärkeä kaksi suurvaltaa, Yhdysvallat ja Neuvostoliitto, joiden välillä on ollut kovaakin kilpailua. Molemmissa maissa avaruuslentoihin on kulutettu paljon varoja. Vastineeksi on saatu huomiota, arvostusta, uusia tietoja, mutta myös monenlaista hyötyä.

Lokakuun neljäs vuonna 1957 on eräs avaruuden valloituksen merkkipäivä. Silloin Neuvostoliitto lähetti ensimmäisen satelliitin, Sputnik I:n. Nykyään maapalloa kiertää satoja tekokulta, voidaan puhua jopa tungoksesta. Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain lisäksi yhä uusia maita on liittynyt satelliittikerhoon. Nykyajan "spunitit" ovat pitkälle kehittyneitä, ja niistä on hyötyä monilla aloilla. Tietoliikennesatelliitit pystyvät välittämään puhelinkeskustelun ja televisiokuvan maapallon toiselta puolelta toiselle. Jotkut kuvaavat Maan pintaa, ja nämä kuvat ovat suureksi avuksi mm. tutkittaessa sääitä, vesien saastumista, jäättilannetta ja maapallon viljelyksiä ja metsävaroja. Jos halutaan esimerkiksi kartoittaa kaikki maailman pelot, se käy ylhäältä käsin paljon nopeammin, kuin jos työ tehtäisiin maan pinnalla. Satelliittien lähettämät kuvat ovat nykyään yksityiskohtaisen tarkkoja, ja niinpä niitä käytetään valittavasti myös vakoluun.

Juri Gagarinin jälkeen avaruudessa on käynyt monia astronautteja ja kosmonautteja. Miehitetyt lennot ovat alkuaikoina tulleet paljon pitemmiksi eivätkä herätä enää niin paljon huomiota. Alkuaikoina

kapseli kiersi vain pari kertaa maapallon ja palasi takaisin. Nykyään on jo kokonaisia avaruusasemia, joita voidaan käyttää eri lennoilla ja joissa miehistö viipyy pitemmän aikaa. Näiden tehtävät ovat samanlaisia kuin satelliittien; kuitenkin niillä on yksi etu: mukana on ihminen, jonka havaintokykyä mikään tekninen laite ei korvaa. Maapalloa koskevien tietojen lisäksi on saatu tietoja ihmisen itsensä sopeutumisesta painottomaan tilaan.

Miehitettyjen lentojen suurin saavutus on ensimmäisten ihmisten laskeutuminen kuuhun. Amerikkalaisten Apollo-ohjelman huipentuman astuivat Neil Armstrong ja Edwin Aldrin ensimmäisinä ihmisinä vieraan taivaankappaleen pinnalle. Heidän jälkeensä Kuussa on käynyt 10 amerikkalaista. Varoja arviolta 25 miljardia dollaria nieleen kuuohjelman tuloksena on näytetty 385 kiloa, valokuvia, uusia tietoja ja uusia kysymyksiä. Sivutuotteena on syntynyt ihmisen jokapäiväiseen elämään vaikuttavia keksintöjä. Lääketiede on saanut

uusia apuvälineitä, vammaiset pystyvät suorittamaan erilaisia tehtäviä liikuttamalla vain silmänsä; tehokkaampia paristoja ja muita energiala tuottavia laitteita sekä uusia rakennusmateriaaleja on kehitetty. Rahojen vastineeksi on siis saatu jotain konkreettista hyötyä.

Kuumatkojen jälkeen katseet kääntyvät tietenkin kohti kaukaisempia maailmoja. Maata lähinnä oleville planeetoille Marsiin ja Venukseen on jo lähetetty luotaimia, jotka ovat kuvanneet niiden pintaa ja antaneet tietoja ilmakehän koostumuksesta, paineesta ja lämpötilasta. Tietojen mukaan elämä ei ole mahdollista niiden pinnalla. Miehitetyt lennot näille planeetoille ovat vielä hyvin kaukana edessäpäin, sillä kuuhun verrattuna matka niihin on monta kertaa pitempi ja vaatii paljon enemmän polttoainetta, muonaa, happea, kehittyneempiä aluksia ja ennen kaikkea rohkeutta ja rahaa. Pitkien matkojen avaruusaluukset tulevat ole-

maan pienoismaailmoja, joissa ajoneet ovat kiertokulussa samoin kuin luonnossa.

Avaruuslentoihin kuluneita varoja on vaikea laskea. Joka tapauksessa ne muodostavat huomattavan rahasumman. Tätä on arvosteltu ja sanottu, että varat olisi voitu käyttää maapallon omien ongelmien ratkaisemiseen. Avaruusohjelmista on ollut kuitenkin myös jotain hyötyä, kuten edellä on käynyt ilmi. Lisäksi avaruuden valloitus on rauhan merkeissä tapahtuvaa. Kaikki sotilaalliset tarkoitukset on ehdottomasti poistettava. Tästä on hyvä merkki kahden kilpailevan suurvallan Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton lisääntyvä yhteistyö. Lähimmät taivaankappalet ovat harmlaita, karuja ja elämälle vieraita. Täydellisenä vastakohtana on Maa, jonka avaruuslentäjät ovat nähneet ylhäältä kapselistaan: kauris vihreän-, sinisen-, valkoisen- ja ruskenkirjava pallo, joka on koko ihmiskunnan avaruusalus äärettömässä maailmankaikkeudessa.

Kaikkia tuulia tavoittelevat voimattomat käteni,
 kaikkiin suuntiin hapuilevat hervottomat jalkani.
 Epävarmana, kompastellen kuin avuton lapsi
 ponnistelen eteenpäin ilman tarkoitusta, ilman päämäärää . . .
 Missä ovat Isän vahvat, turvalliset kädet
 ja sanat: Älä pelkää, lapseni.
 Kuinka voisin olla pelkäämättä,
 kun sydämeni on ahdistusta ja tuskaa täynnä;
 kuinka voisin uskoa,
 kun epäilykset pimentävät ajatukseni.
 Tähdille minä huudan iltaisin yksinäisyyttäni,
 kyyneleeni vuodatan maaikidin rintoja vasten,
 kevyttuuleen kuiskaen kaipuuni.
 Tulee aika, jolloin on palattava takaisin
 omia polttavia jalanjälkiään, katkeria, pimeitä polkujaan; ;
 tilitettävä erehdyksensä, rikkomuksensa,
 ellettävä kaikki uudestaan.
 Miksi syntyä, miksi elää?
 Yhtä avuttomana, tietämättömänä, yhtä yksin
 on täältä kerran lähdeittävä
 kohti ikuisuutta, kohti loputtomuutta.
 Jää vain kourallinen tuhkaa ja muisto — jos sitäkään.
 Ei lapseni, ei turhaa.
 Etkö tiennyt, että kaikkien meidän tehtävänä
 on tulla maailmankaikkeuden kaltaisiksi:
 lentää vapaana kaikkien tuullen mukana,
 yhtyä maahan ja veteen,
 synnyttää uusia tähtiä, uusia ihmiskohtaloita . . .

Päivi Ala-Mutka VIII b

MUISTELMIA JA AINEKIRJOITUSTA 50 VUODEN TAKAA

Tässä esitettiin muistelmiin liittyvä aine on kirjoitettu Jyväskylän seminaarin I-lä luokalla syksyllä 1923. Jyväskylän seminaarin miesoppilaista käytettiin silloin nimitystä Jyskyt. Uudet jyskyt olivat juuri selviytyneet seminaarin pääsykokeista ja helpotuksesta huokaisten vietettiin iltaa kahvipöytien ääressä ja muisteltiin mitä kaikkia kummelluksia kunkin kohdalla oli kokeitten aikana sattunut.

Silloin olivat kalossit kovasti muotia ainakin miesväen keskuudessa. Nehän täytyi jokaisella olla pyhäkien suojana. Puhuttiin silloin paljon myös kalossin kuvista, sillä jos sellainen sattui kokeitten aikana takapuoleen iskeä, niin ei se ainakaan hyvää tietänyt ja kyllä ne kuvat siellä silloin kummittelivatkin, jopa eläinopin tunnistakin. Kysymykset oli silloin laadittu rinnastavaa periaatetta käyttäen, niin että oli aina selitettävä missä suhteessa eri eläinlajeihin kuuluvat eläimet erosivat toisistaan ja niinpä siellä oli sitten sellainenkin kysymys, että miten eroavat toisistaan kissa ja kukko. Löytyihän niitä eroja paljonkin, mutta kun tuli sitten kysymys lisääntymisestä, niin yritti ainakin eräs vastaus sen kukan osalta mennä täysin pieleen, jopa niin pahasti pieleen, että lehtorin suupielet alkoivat jo arveluttavasti nykiä ja lopuksi hän tokaisi, että siitä aapiskirjan kustokos tässä nyt onkin kysymys, johon vastaaja myönteli, että siitähän se, sillä eihän täällä kaupungissa taida muita kukkoja ollakaan.

Tunti päättyikin sitten kaikkien välittömään naurun purkaukseen ja kummittelevat kuvatkin häipyivät.

Tuo tapaus kuitenkin ärsytti vastaajan mieltä siinä määrin, että hän teki heti päätöksen siitä, että kun ensimmäisen kerran tulee tilaisuus kirjoittaa aine vapaa-ajan valinnaisesta aiheesta, niin hän käyttää siinä myös rinnastavaa periaatetta ja kirjoittaa aineen vahvasti eläinystävälliseen muotoon, vaikkakin sen täytyy tapahtua hieman pienen ihmisen kustannuksella, mutta kuitenkin lapsellisen leikkisessä muodossa ja hieman vakavuutta-kin korostaen, sillä leikki ja vakavuus ovat kuitenkin aina lähellä toisiaan ja niin sitten syntyi seuraavan sisällönsä ainekirjoitus, jonka kirjoittaja päätti aina muistona säilyttää.

Miten eroavat toisistaan ihminen ja aasi.

Monen ihmisen mielestä ihminen ja aasi ovat keskenään samanlaisia ainakin siinä suhteessa, että molemmat ovat tyhmiä. Olet tyhmä kuin aasi, niinhän usein sanotaan. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä ainakaan aasi ei ole tyhmä. Senhän huomaa jo siitäkin, että aasi ei koskaan pidä turhaa kiirettä, ellei siihen pakoteta. Aasi ei myöskään rupea päähänsä lataamaan hirtittämää suurta tietomäärää, eikä loppumattoman pit-

kiä nimiluettelointia, sillä nehan tekevät pään raskaaksi ja joskus jopa kipeäksi. Aasille riittää vain kohtuullinen tietomäärä ja yleissivistys. Aasin eduksi on luettava myös se, että aasilla on hyviä luonteenominaisuuksia enemmän kuin ihmisellä. Tämän huomaa jo siitäkin, että aasi ei koskaan puhu pahaa lähimmäisestään, joskus ehkä hiukan ajattelee, mutta ei puhu.

Aasilla on siis kielenlyöntiä vähemmän kuin ihmisellä. Kuulee joskus sanottavan, että paljon kouluja käyneet ihmiset hallitsevat monta kieltä, mutta kuinka voi kuulla ihmisen hallita monta kieltä, kun on vaikeata saada edes yhtä kieltä asiassa pysymään. Sanotaan myös usein, että sihteerit kirjoittavat kirjeitä monella kielellä. Eiköhän olisi parempi, että he kirjoittaisivat kirjeitä monella kynällä, eikä monella kielellä. Kielestä on jokatapauksessa lyhyt matka korviin. Aasilla niitä on kaksi ja ihmisellä ainakin kolme, nimittäin kaksi tavallista korvaa ja yksi nuottikorva. Se ei ole kaikilla ihmisillä samankokoinen eikä se näy ulospäin, mutta sitä enemmän kuuluu. Korvien avulla voidaan ilmaista monta asiaa. Kun ihmisen korvat liikkuvat on se merkki siitä, että ihminen valehtelee. Aasin kohdalla tämä ei täysin pidä paikkaansa, sillä aasin korvat liikkuvat enemmän kuin ihmisen korvat, mutta se valehtelee paljon vähemmän kuin ihminen. Kun aasi hiukan viihastuu, niin se ilmaisee sen korvillaan. Se silloin luimistelee. Ihmisen vihastumisen taas huomaa parhaiten suun ja käsien liikkeistä, sekä sanojen laadusta. Vihastuneena ihminen voi myös iskeä aasia vitsalla selkään, mutta aasi ei koskaan vitsaa käytä. Se voi jalallaan vain hiukan ihmistä siirren kopauttaa tai hampaillaan nipistää vain ystäväyden merkiksi. Aasin suuren luonteen jalouden ilmaisee hyvin seuraava kertomus: Kauan sitten, ajankulumme alussa, sai eräs nuori aasi suuren kunnian. Se sai oikein juhlasaatoissa selässään kantaa ihmiskunnan suurinta hyväntekijää. Siitä tuli aasin mieli iloiseksi. Se iloitsi myös siitä, että lapset ja aikuisetkin osoittivat kunnioitusta omalle hyväntekijälleen.

Tätä iloa ei kuitenkaan kestänyt kauan. Pian sai aasi huomata sen kuinka pahasti ihmiset kohtelivat omaa auttajansa ja lopuksi hänet ra'alla tavalla surmasivat. Näin ei olisi aasi koskaan tehnyt. Mielellään se olisi tämän jalan olennon uudestaan selkäänsä ottanut ja hänet turvallisesti paikkaan kuljettanut, mutta sitä ei aasi kuitenkaan voinut tehdä. Esteenä oli ihminen.

Tässä yhteydessä tulevat pakostakin mieleen psalmin sanat: Mikä onkaan ihminen, että häntä muistat, tai ihmisen lapsi, että hänestä pidät huolta.

Kuortaneen Soittokunnan 20-vuotishistoriikki

Kuortaneen soittokunta perustettiin maaliskuussa 1954. Tätä ennen on soittokuntatoimintaa ollut Kuortaneella useaan eri otteeseen. Mikäli se olisi toiminut yhtäjaksoisesti, täyttäisi soittokunta parin vuoden kuluttua 80 vuotta. Kuortaneella oli v. 1896 väliaikaisena opettajana kirkonkylän kansakoululla sittemmin ansioliton musiikkimies Heikki Klemetti. Jo tällöin hän oli innokas musiikkimies ja sai paikkakunnan väestön myötävaikutuksella hankituksi torvet ja niille soittajat. Näin pääsi alkuun Kuortaneen Torvisoittokunta seitsikkona. Täynnä intoa ja toimintahalua pääsi soittokunta sen kahden vuoden aikana, jonka Klemetti toimi johtajana, varsinkin huomattavien saavutustensa. Klemetin lähdettyä jatkamaan opintojaan tuli johtajaksi kanttori Roinnevirta, jonka johdolla toiminta jatkui n. viiden vuoden ajan. Kanttorinvaihdoksen jälkeen toiminta lopetti joksin aikaa, kunnes v. 1910 lähetettiin kanttori Pekurin toimesta jo viereensä menettäneet soittimet paikkakunnan nuorisoseurojen kustannuksella Helsinkiin kunnostettaviksi. Joitakin yrityksiä toiminnan alulleaattamiseksi tehtiin, mutta kun toimintaa ei saatu aikaan, osti Kuortaneen Ylijoen Nuorisoliitto kirkonkylän nuorisoseuralta tämän omistaman puolet osuudesta. Nyt kun torvet oli kokonaan saatu Ylijoen Nuorisoliiton omistukseen, yritettiin oikein miehisä soittoharrastuksen henkinherättämistä, mutta sopivan johtajan puutteesta yritykset raukesivat tyhjiin. Kun suojeluskunta toimintaa alkoi, lainasi Ylijoen Nuorisoliitto torvensa ja näin syntyi parin vuoden ajaksi toimintaa kanttori Pekurin johdolla. 20-luvulla syntyperäiset muusikonlahjat omaava kansakoulunopettaja Väinö Keski-Kulju ryhtyi uneenvaipunutta soittokuntaa herättelemään ja onnistutkin yrityksessään. Tällöin Kuortaneen Ylijoen Nuorisoliiton torvisoittokunta toimi vuoteen 1928, jolloin taas johtajan puuttuminen lopetti toiminnan. Tämänkin jälkeen on pienempiä yrityksiä toiminnan jälleen aloittamiseksi suoritettu.

Maaliskuun alussa 1954 kutsui Ylijoen Nuorisoliiton puuhakas esemies Aaro Keski-Kuha kaikkia torvimusikista kiinnostuneita seuralle soittokunnan kokoonsaamiseksi. Sitä ennen kävi Keski-Kuha pyytämässä Väinö Hattulaa kouluttamaan soittajia ja soittokunnan johtajaksi, johonka Hattula sitten lupautuikin. Paavo Ala-Kuha oli siellä Aaron kaverina ja heillä oli seuran kokiitun löydetty vanha kornetti, joka oli niin huonossa kunnossa, että Hattulan Väinön piti ensin asettella eri osat paikoilleen, ennen kuin Paavo osasi ne joottaa kiinni. Nuorisoliiton talolle kokoon tui nuoria ja vähän varttuneempia miehiä yhteensä 16, mikä luku putosi pian 10:en. Näistä suurin osa ei ollut soittanut koskaan mitään soitinta, jotkut hiukan viulua tai mandoliinia. Nuoteista ja musiikkiopeista ei ollut juuri mitään tietoa, mutta vähitellen niistä päästiin jyvälle Hattulan Väinön opitunneilla. Ylijoen Nuorisoliitolla oli puolisen tusinaa vanhoja torvia jotka olivat heikossa kunnossa ja niistä puuttui kaikista suokappaleet. Väinö Hattula soitti silloin vielä myös Alavuden soittokunnassa. Ollessaan siellä soittoharjoituksissa hän otti mitat kaikkien torvien suokappaleista. Näiden mittojen mukaan sorvattiin meidän torviimme puusta ja lankarullista väliaikaiset suokappaleet kunnes saatiin Musiikki Fazerilta oikeat. Aluksi torvien äänet muistuttivat enemmän ehkä sonnimullikan ääntä kuin torven, mutta rupehahan sekin siitä vähitellen korjaantumaan.

Alussa oli monenlaisia vaikeuksia. Soittimia ei riittänyt kaikille. Niitä oli aina vaihdettava mieheltä toiselle muutaman päivän välein. Keväällä myöhemmin pantiin toimeen rahankeräys Ylijoen Nuorisoliiton alueella, joka tuotti silloista rahaa 36 380.—. Alueella toimivat liikelaitokset lahjoittivat myös rahaa, mm. Säästöpankki, Osuuskassa, Osuuskassa, Kuortaneen Osuusmeijeri, Polttoturvet, sekä kunta. Näistä kertyi rahaa 46 500.— Nämä olivat siis vanhoja markkoja. Nyt voitiin hankkia kaikkein välttämättömin kalusto, 1 käytetty

ty trumpetti, 1 käytetty B kornetti, nämä maksoivat kumpikin n. 12.000.— sekä uusi es kornetti hinta 18.480.— ja Baryton 30 200.—, lisäksi piti hankkia nuottitelineet ja kirjat sekä korjautettuihin vanhoja torvia. Rahat eivät kuitenkaan riittäneet kaikkeen tähän, pankista otettiin lainaa 30.000.—. Johtaja pantiin velalliseksi ja isäntämiehet takaaajiksi. Näin päästiin auttavasti alkuun ja harjoitukset jatkuivat tiiviisti.

Soittokunnan kokoonpano oli alussa seuraava: johtajana Väinö Hattula, joka soitti myös es-kornettiä. Soittajina Juho Yli-Lahti es-kornetti, Eino Peltoniemi I B kornetti, Viljo Lammi II B kornetti, Elias Yli-Lahti alto, Jouko Kulju Baryton, Kalevi Yli-Hallila ja Erkki Erkkilä tenori, Pauli Moisio es-basso ja Paavo Ala-Kuha rumpu. Näistä 3, Viljo Lammi, Erkki Erkkilä ja Paavo Ala-Kuha, ovat poistuneet tästä elämästä.

Soittokunnan ensimmäinen esiintyminen oli syyskuussa -54 Ylijoen Nuorisoliiton talon peruskorjauksen jälkeen suoritettuna avajaisjuhlassa. Viikko tämän jälkeen pidettiin oma iltamatalaisuus samassa paikassa. Torvisoitto oli tietyistä pääasiallisena ohjelmassa. Vähän runsaat kymmenen kappaletta saatiin silloin luistamaan ensimmäisenä tietyistä Vaasan marssi. Sointi ei varmaankaan ollut kovin puhdasta, mutta sitähan ei voi vaatiakaan puolivuotiaalta. Syksyllä myöhemmin oli vielä pari kolme tilaisuutta. Näin oli päästy verraten hyvään alkuun. Eräänä suurena puutteena oli alkuvuosina erittäin kehnot harjoitustilat talven aikana. Meillä oli käytössä Mäyrän painikkämpän eteishuone, jonka lattiapinta-ala oli n. 10 m². Alkuaikalla se oli kylmä ja myöhemmin täynnä tupakansavua (tupakanpolto oli silloin vielä muotia). Mutta eipä silloin vielä oltu kovin vaativia. Alkuvuosina ajettiin polkupyörillä harjoituksiin ja esiintymispaikoille niin talvella kuin kesälläkin, tulihan siinä liikuntaa samalla, sekä säästy jokainen markka kalustohankintoihin.

Kun vuosi toiminnan aloittami-

sesta oli kulunut oli kaikki vanhat torvet käydetty korjauspajassa ja alettiin vähitellen hankkimaan uusia torvia. Olosuhteiden pakosta ostettiin aina mahdollisimman halpoja uusia soitimia, mikä ei kyllä ajan mittaan ole edullisinta. Nuotivalikoima nousi vuoden aikana runsaaseen viiteenkymmeneen, joukossa useita pitkiä sikermiä. V. 1955 oli eräänä merkittävänä tapahtumana soitto Alavuden maatalousnäyttelyssä yhdessä Alavuden soitto-kunnan kanssa. Myös seuraavat vuodet olivat soitto-kunnalle suuren kehityksen aikaa. Kuortaneella toimi toinenkin soitto-kunta Herojalla. Soitto-kunnat soittivat muutamia kertoja myös yhdessä, mm. Kuortaneen maatalousnäyttelyssä v. 1958. Tämän jälkeen toiminta kuitenkin Herojalla loppui. Valitettavasti autokausi alkoi liian myöhään, että olisi voitu nämä soitto-kunnat yhdistää. Vuonna 1959 oli Kuortaneella ja naapuripitäjissäkin paljon suuria juhlatilaisuuksia joissa oltiin soittamassa mm. suuret museojuhlat kotiseutu ja Klemettimuseolla. Tällöin soitto-kunta oli saavuttanut lähimain sen tason mihin se on voinut nousta. Mukana oli silloin vakinaisesti 13 soittoajaa.

Tämän jälkeenkin kehitystä on tietysti tapahtunut, mutta hieman hitaammin, koska osa soittoajista on vaihtunut melko usein paikkakunnalta poismuuton takia. Väinö Hattulalla oli kuitenkin aina muutamia soitto-oppilaita koulutettavana pois muuttaneiden tilalle.

Vuonna 1962 oli merkittävä tapaus kun soitto-kunnan johtajalle Väinö Hattulalle myönnettiin Director musices nimi ja arvo. Sen hän kyllä todella ansaitsi uutterana soitto-kuntamme johtajana ja soittoajien kouluttajana. Väinö Hattula aloitti soiton 14 vuotiaana Alavuden soitto-kunnassa ja on soittanut lähes 50 vuotta, melkein koko ajan esikornettina. Tämähän on sellainen soitin, johon ei nykyään juuri löytyisi soittoajia. Väinö Hattula on saanut lähteä kaikkiaan noin 2500 kertaa torven kanssa harjoituksiin ja juhliin soittamaan.

Kansalaisopiston toiminnan alettua Kuortaneella Kuortaneen soitto-kunta on toiminut kansalaisopiston torvisoitto-oppilainä kuitenkin niin että toiminta on jatkunut myös kesäaikaana.

Vuonna 1971 keväällä Väinö Hattulan oli pakko jättää soitto-kuntatyö heikon terveyden vuoksi. Soitto-kunnan johtajaksi ryhtyi rak. mest. Juho Yli-Lahti, joka oli ollut soittoajana soitto-kunnassa alkuvuotena n. 6 v.

Tällä hetkellä soitto-kunnan kokoonpano on seuraava: johtajana Juho Yli-Lahti, huilu Markku Viitasari, klarinetti Markku Koivu-lahti, Erkki Moisio, sopra. Eino Peltoniemi, alto Heikki Rintahynnilä, I trumpetti Heikki Viitasari, Pertti Kurikka, Arto Alahiiro, II trumpetti Hannu Ylinen, Jukka Viitasari, Matti Yli-Lahti, barytoni Jouko Kulju, Tuomo Hirvonen, tenori Kalevi Yli-Hallila, Timo Viitasari, es. basso Elias Kuha, b. basso Pauli Moisio, rummut Jorma Yli-Lahti. Tänäkin ensimmäistä kertaa esiintyvät Anssi Vierre ja Martti Kangas huilu, Jussi Ruismäki alto, Jari Ruismäki tenori. Jouko Kulju, Kalevi Yli-Hallila ja Pauli Moisio ovat olleet mukana koko ajan alusta asti sekä myös Heikki Viitasari ja Elias Kuha melkein alusta myös yhtäjaksoisesti. Heikki Viitasari on viime vuosina kouluttanut uusia soittoajia. Tulkoon mainituksi myös ne edellisinä vuosina mukana olleet soittoajat jotka eivät asu paikkakunnalla ainakaan tällä kertaa. Seppo Rankila ollut rumpalina 7 v, Aimo Hattula, Simo Moisio ja Jorma Rankila soittaneet soitto-kunnassa n. 6 v, sekä Arto Jokinen, Harri Yli-Erkkiä, Antti Kulju, Aulis Raiski ja Eero Kattelus.

Lisäksi on suuri joukko niitä, jotka ovat jonkin verran ainakin opitelleet soittamaan. Harjoitusti-

loina on soitto-kunnalla olleet edellä mainitun painikämpän lisäksi mm. Ylijoen Nuorisoliiton talo alkuvuosina lähinnä kesän aikoina, sekä Mäyrän Osuuskassan takahuone, Osuusmeijerillä, Heikkilän koululla ja nykyisin seurakuntatalon kerhuhuone. Soittajien harjoituksisakäynti on ollut erittäin säännöllistä, useimmiten 100 %. Esilintymisiä on ollut erittäin runsaasti. Esim. v. 1962 niitä oli 18, yleensä n. 12-14 kertaa vuodessa. Juhlia ja tilaisuuksia on ollut monenlaisia samoin kuin myös esiintymispaikkoja kirkosta lentokenttään ja kaikkialta siltä väliltä. Usein on tilattu soittamaan myös oman pitäjän ulkopuolellekin, mm. Seinäjoelle, Alavudelle, Lehtimäelle, Alajärvelle, Ahtäriin sekä viimeksi Tampereelle, jossa kuortanelaiset esittivät koko illan ohjelman. 10 soittoajaa on tähän mennessä mennyt viihille soitto-kunnan säestyksellä. Useimmille laulu- ja soittojuhille sekä kirkkolaulujuhille ja maakunnallisille soitto-kuntakursseille on osallistuttu. Niinpä soitettavaa musiikkia on täytynyt olla hyvin monenlaisia, on vakavaa ja kevyttä ja kaikkea siltä väliltä. Pääosa nuorista on tähän asti ollut vanhaa kansanomaisista musiikkia, jota kuortanelasten on vanhana kansanmusiikkipitäjänä ehkä helpompi ymmärtääkin, mutta mukaan tulee uudempaakin puhallinmusiikkia. Soitto-kuntamme tulevaisuus näyttää aika lupaavalta, sillä nuoria soittoajia on mukana ja lisää on tulossa. Musiikin harrastus yleensäkin on pitäjässämme kasvamassa ja niin pitääkin olla jos haluamme puhua Kuortaneesta musiikkipitäjänä.

Tienvieren Helmi kertoo

Olen ollut Sanastajan vastaajana 35 vuotta. On siinä ajassa ollut sanaa ja asiaa kaikenlaista mitä suomenkielen kuuluu. Sitä en muista tarkkaan, kuinka kauan olen Suomalaisen Kirjallisuuden-seuran avustajana ollut.

Kun aloin kirjoittamisen, olin hyvin arka. En uskaltanut käyttää rivo-sanaa vaikka tiesin, että se olisi lauseeseen kuulunut. Ne kai huomasi sen ja kirjoittivat, ettei rivo-sanoja saa välttää ja rohkaisivat, ettei täällä ole rivoja eikä sopimattomia. Niin vapauduin ja kirjoitin kaikki niin kun olen kuullut sanottavan ja sanotaan vieläkin. Tämä työ oli ensin kertojien, että muiden mielestä tyhjäänpäiväistä hömpötyä, mutta sain vanhat kertomaan tarinan tarinan jälkeen ja hyvä yhteisymmärrys vaan lujittui. Olen niin monta hauskaa hetkeä viettänyt kertojien ja kirjoitusten seurassa.

Sain ensimmäisen palkinnon 75 mk 1939 joulukuusi kuten palkkiot annetaan. Poikamme haki sen kirkonkylän postitoimistosta. Annoin sen sille ja sanoin, että saat pitää sen, eikä se enää sen jälkeen ollut jouluna kotona.

Se on ollut suurin yllätys tässä työssä kun keräsin kopistossanoja Kirjallisuus seuralla. Se oli hyvä kokoelma vaikka oli pieni. Kun lähetin sen niin professori Anttila lähetti minulle heti 400 mk. Suurin palkintoni on ollut 10.000 mk, jonka sain kun keräsin ylioppilaille amerikankirjeitä.

Kun muistelen kertojia, kyllä niitä on suuri joukko, vanhat kaikki poisnukkuneita. Nuoria on vielä jäljellä, jotka osaavat kertoa ja vanhat asiat kiinnostaa. Suurin kertojani on Sannaliisa Hakala niissä tiedoissa, jotka Kirjallisuuden seuralle lähetin. Kun hän kuoli, kävin häntä katsomassa. Kun arkun kansi avattiin, ajattelin: Hyvin sinä hyvä ja uskollinen palvelija minä asetan sinut paljon haltiaksi. Käy Herrasi iloon. Sen jokainen täällä tietää, että hän oli uskollinen palvelija.

Rauhallista joulua kaikille tämän lehden lukijoille.

Alvar Aalto syntyi Kuortaneella

Kuten tiedetään, Alvar Aalto on syntynyt Kuortaneella. Perhe asui Peltosen yläkerrassa. Heidän asuntonaan oli keittiö, kolme huonetta ja iso sali. Anoppini Hilma Peltokangas kertoi, että Alvar oli erittäin vilkas lapsi. Kerran hän oli pudota salin ikkunasta ja siitä syystä jouduttiin erikolsesti vahtimaan.

Kuortaneelta ins. Aalto muutti Alajärvelle. Lähtiessään hän antoi Hilma Peltoselle (Peltokangas) muistoksi omenapuuntaimen. Puu oli iso ja tuotti paljon ns. säilöntäomina. 1954 siitä saatiin valtava sato; omenoita poimittiin kuin perunoita. Muistan anoppini sanoneen: "Niinhän tuo puu tekee hedelmää kuin olisi loppunsa edellä". Talvi 1955 olikin ankara. Tammikuun kolmantena päivänä kuoli Hilma Peltokangas. Keväällä huomasimme omenapuunkin paleluneen talven pakkasiin.

Helinä Peltokangas

Alvar Aalto lapsena.

KÄTKÄN KUMMITUS

Kätkän tuvassa on karstookkää. Sinne on kutsuttu kylän naisia auttamaan emäntää ja monet ovatkin kutsua noudattaneet. Onhan vähän vaihtelua jokapäiväiseen elämään. Emäntä keittelee kahvia vieraille, muut antavat karstojen heilua. Tulee siihen vielä naapurin isäntä, Korpelan Matti, leikinlaskija, joka ei koskaan jäänyt vastausta vaille. Tulepa tänne lisää kökkäviäkeä sanoo joku. "Joo minä onkin pisin meidän akoo!" virkkaa Matti asettuen toisten seuraan.

Kahvin miellyttävässä tuoksussa alkaa puhe luistaa. Ensin puhutaan jokapäiväiset kuulumiset ja kun ne on läpi käyty, seuraa panettelun vuoro. Otetaan yksi ja toinen henkilö tarkasteltavaksi, etsitään ne huonot puolet, mitä heistä löydetään. Aivan huomaamatta juttu luistaa aina vain sinne huonompaan suuntaan. Joku kertoo hyvän vitsein toinen vielä paremman, välillä nauretaan niin että tupa raikuu. Näin jatkuu rattoisa il-lanvietto.

Tästä kökkäkutsusta saavat vihiä myöskin kylän rasavillit nuorukaiset. Hetken tuumitaan ja niin päätetään, että mennään vähän kurkistelemaan mitä se naisväki oikein puuhaa. Hiivitään illan hämärässä aivan tuvan seinustalle kurkistellaan akkunasta, nähdään ja kuullaan kaikki mitä tuvassa tapahtuu. Hauskaa on sisällä eikä hauskuutta puutu ulkonakaan, nauraa tirs-kutaan ja supistaan. Tuvassa ei ole kellään aavistusta-kaan niistä kutsumattomista vieraista, jotka piirit-tävät tupaa. Kaikilla on tavattoman hauskaa.

Ulkona käy juonikas neuvottelu: Mitä tehdään. Yksimielinen päätös on, että pelotetaan ne pahan päivä-
sesti. Mutta miten? Hetken neuvotellaan, — joku keksii — huudetaan oikein rumasti. Sinä vaikka voitot, minä kyölään, joku puluttaa vesilammikkoon, yksi huu-taa rahkamättäiseen ja niin on kuoro valmis esiinty-mään. Katsotaan sopiva paikka. Kukin asettuu pai-kalleen odottamaan sopivaa hetkeä. Eikä kauaa tarvitse odottaa. Tuvasta kuuluu oikein kova naurun räikkää. Yksi antaa merkin ja niin alkaa konsertti. Se on ka-malin ääni, mitä kuvitella saattaa. Sen vaikutus on tehoisa. Kaikki säikähtävät. Tulee haudan hiljaisuus. Kukaan ei puhu mitään, mutta sitä enemmän he al-kavat pelätä, sitä yliluonnollista ääntä mikä kuuluu hämmästä metsästä. Korpelan Matti kuitenkin roh-kaisee itsensä. Hän menee ulos, huutea kovalla äänellä "kuka siellä oo-on" monta kertaa. Mutta vastauksena on sama kamala ääni, joka loittonee vähän kauemmak-si. Matti palaa takaisin tupaan, mutta naisväki on sillä aikaa häipynyt "vihtabousua" pakoon. Vain kars-

tat ovat jäljellä. Mutta Matin luonnolla ei niin vain lähdetä, tuli mitä tuli tänne hän jää. Naisväki sensi-jaan painuu kohti kylää. Minkä kypälistä pääsee ryn-nätään ensimmäiseen taloon, pelotetaan vielä talon väki-kin. "Tulkaa hyvät ihmiset hätään, Kätkällä on "pa-hahenki" irti pääsimme sen käsistä karkuun". Naiset ovat niin hengästyksissä, että ei tahdo tulla sanaa suus-ta. Isäntä ensin nauraa koko jutulle, mutta kun naiset oikein vannovat, että kyllä siellä ainakin kamala ääni kuului, alkaa isäntäkin uskoa, että jotakin tavallisuus-desta poikkeavaa on siellä tapahtunut. Tuumasta toi-meen. Sana viedään naapureihinkin ja niin kerääntyy joukko isäntiä valmiina ajamaan riivaajaa pois.

Mutta "pahahenki" on jo vetäytynyt pois Kätkän läheisyydestä. Kai sillekin tuli kiire. Niinpä mentiin pensaikoon taa odottamaan mitä tuleman piti. Eikä kauaa siinä tarvinnut odotella kun viisi silmäparia nä-ki kuinka joukko Mäyrynkyllän isäntiä marssi kohti Kätkää seipäit olalla kuin nuijasotureilla. Kaikkien kasvoilla totinen ilme, pois se nyt sieltä ajetaan an-netaan oikein olan takaa. Eiköhän siinä riivaajalle tule kuumat oltavat. Mutta lähestyttäessä tapahtuma-paikkaa alkaa heitäkin hämärä metsä pelottaa. Kor-pelan Matti on onneksi jäänyt paikalle naisväen läh-dettyä karkuun. Mattiahan oli tunnetusti rohkea mies ei pelännyt ukkosta enempää kun mitään muutakaan. Kalpea oli Matinkin naamataulu kun hän alkoi isän-nille tapausta selostaa.

Se alkoi sellaisella kauhealla ulinalla kuin kova myrsky olisi nurkissa vinkunut. Kuului valitusta ja voivo-tusta, ulinaa ja pulinaa, että en ole sellaista ikinä kuul-lut. Tuonne se painui luoteelle, ka se oli "luopio". Niin alkaa etsintä. Haravoidaan lähimistä kierretään kau-empaakin, mutta mitään ei löydy. "Rietas" on mennyt eikä enää näyttäytynyt. Niinpä isännät saavat palata tyhjin toimin takaisin.

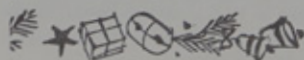
Erällä oli hauskaa, tulihan tehtyä taasen yksi kep-ponen. Se on sitä nuoruuden voiman ja innon purkaus-ta, sen muistaa jokainen omasta nuoruudestaan. Kaikki eivät ole yhtä iloisia, monessa saunassa pestään pyykkiä ja pelätään vieläkin. Eihän tällaista järkytystä kenen-kään maha kestä. Sitä saastaa on aidoissa mistä peloi-saan on yli menty ja pitkin polun vartta, joka johti ky-lälle. Mutta kaikki loppuu sikanaan, niinkuin tämäkin kokemus ja mielel vähitellen rauhoittuvat. Vasta viik-kojen kuluttua saavat he kuulla mikä se kummitus oi-kein oli. Sille on naurettu vielä vuosikymmenien ku-luttua — Kätkän kummitukselle.

KOULUMME

Meidän koulu sijaitsee Leppälässä. Koulussa on 80 oppilasta, 37 tyttöä ja 43 poikaa. Oppilaita on ensimmäisellä luokalla 9 ja toisella luokalla myös 9. Ensimmäistä ja toista luokkaa opettaa opettaja Hanna Vihma. Hän opettaa myös kolmannen ja kuudennen luokan tytöille käsitöitä. Kolmannella luokalla on 18 oppilasta ja neljännellä luokalla 15 oppilasta. Kolmatta ja neljättä luokkaa opettaa opettaja Liisa Ellä. Hän opettaa myös viidennelle ja kuudennelle luokalle musiikkia, viidennen ja kuudennen luokan tytöille liikuntaa, sekä viidennen luokan tytöille käsitöitä. Viidennellä luokalla on 10 oppilasta sekä kuudennella luokalla 19 oppilasta. Heittä opettaa opettaja Markku Ellä. Hän opettaa kolmas ja neljäs luokkalaisille pojille käsitöitä ja liikuntaa sekä kolmas ja neljäs luokkalaisille kansalaistaitoa. Koulussamme on kolme luokkahuonetta ala-, keski- ja yläluokka, keittola, kirjasto, voimistelusalissa jossa pidetään myös teknillistä askartelua, yläkarta sekä niin sanottu partiolokolo.

Pirkko Sepponen, 6. lk.

MITEN KEHITTÄISIN KOULUANI?

Minä käyn koulua Leppälässä. Siellä on vähän epäkohtia, joita minä tässä korjaaisin. Esim. suihkut, niitä pitäisi olla 1 suihku 5:ttä oppilasta kohden, koska liikuntatunnilta hikoilee ja oppilaita samalla valistetaan hygieniaan. Poikien käsitöillä pitäisi mahdollistaa sen, että voisi tehdä myös metallitöitä. Käsitöitä pitäisi saada vaihtaa siten, että pojat menisivät työttöjen käsitöille ja tytöt menisivät poikien käsitöille. Opetusta pitäisi havainnollistaa siten, että voitaisiin kuunnella nauhaa, katsella kuvia tai näyttää filmejä. Joskus voitaisiin esim. historiantunnilla käydä museossa. Oppilaan pitäisi saada edetä tehtävissä omaa tahtiaan. On ehkä muitakin epäkohtia, mutta minä korjaisin edellämainittuja.

Jouni Virtaniemi, 6. lk.

MEIDÄN KOULUMME

Meidän koulumme on suuri. Koulun pihalla on paljon puita ja suuri kenttä. Siellä pelataan jalkapalloa ja pesäpalloa. Koulun sisällä on yhdeksän huonetta. Meidän luokassa on yli kolmekymmentä oppilasta. Meidän koulun keittäjän nimi on Helvi Hannula. Meidän koulu on kiva.

Jukka-Pekka Mertala, 4. lk.

LEPPÄLÄN KOULU 100 VUODEN KULUTTUA

Summeri soi opettajan huoneesta. Opettaja panee kovaäänisen päälle. Kovaäänisestä kuuluu: Opettaja, mitä nyt pitää tehdä? Opettaja panee mikrofonin päälle ja sanoo: Tee tehtävät 39-41 sivulta 10. Opettaja katkaisee virran mikrofonista ja katsoo kuvaruutuun. Luokassa oleva televisiolokamera välittää tiedot opettajan huoneeseen. Opettaja painaa soittokeulun nappia. Luokan oppilaat menevät ulos. 20 minuutin kuluttua opettaja painaa taas soittokeulun nappia ja oppilaat tulevat sisälle. Opettaja ryhtyy antamaan opetusta televisiolokameran kautta. Hetken päästä kaikki tekevät tehtäviä. Kello soi. Ruokatunti on alkanut. Oppilaat menevät ruokalaan ja ottavat ruoka-annokset atomihuoneesta. Ruokavälitunnin jälkeen oppilaat tulevat sisälle. Seinällä oleva projektori alkaa heijastaa kuvia. Tällainen on minun mielestäni Leppälän koulu 100 vuoden kuluttua.

Urpo Mustapää, 4 lk.

LEPPÄLÄN KOULU 100 VUODEN KULUTTUA

Vuonna 2074 opettajat ovat erilaisia, sillä silloin opettavat elektroniset tietokoneet. Sähkö- ja atomiautoilla tuodaan ihmiset kouluun. Talo on rakennettu lyijystä, sillä atomisota uhkaa. Elektroniset tietokonekeskukset säätävät Germanin (joka on silloin koulun nimi) tietokoneita. Oppilaat istuvat atomihuokastuoleissa, sillä ulkonainen säteilyvaara on suuri. Ruokatunnilla he syövät kaikenlaisia ruokapillereitä. Niin, sellainen se on 100 vuoden kuluttua.

Jari Kamunen, 3. lk.

JOULU TULEE

Taas on jouluehdessä, multa hangen alla. Jää on järven vedessä tähdet taivahalla. Taas on jutut joulusta, saaneet luvun oman. Lapset saavat koulusta, kahden viikon loman.

Minna Mäki-Leppälä, 2. lk.

JOS OLISIN OPETTAJA

Jos olisin opettaja, niin minä pitäisin lomaa. Minä opettaisin koululaisille kivoja lauluja ja opettaisin heitä soittamaan. Me menisimme joskus luokkaretkelle. Joskus leikittäisiin kivoja leikkejä. Voimistelutunnilla juostaisiin ja pelataisiin kaikenlaisia kivoja pelejä, ja joskus kun olisi kylmä, voimisteltaisiin sisällä. Kun aurinko paistaa, leikittäisiin koulun pihassa. Minä opettaisin heitä laskemaan, lukemaan ja kaikkea tekemään.

Teija Saranpää, 3. lk.

KESÄ VUODELTA 1974

Kesä oli erittäin sateinen. Siitä syystä monet työt ja saavutukset jäivät vajaksi ja pettyttiin suuresti. Maatalous oli erityisesti sateen pommituksen kohteena. Siinä oli eniten pulmia ja vaikeuksia pohdittavana. Eräitä niistä oli, miten puiminen suoritetaan, perunat nostetaan ja heinät ajetaan suojaan, kun pellot lainehtivat vettä.

Puiminen oli kuin rämpimistä suolla. Puimurit eivät tahtoneet mennä mihinkään, painuivat vain ja traktorien täytyi aina olla vätämässä. Tietenkin oli myös kiviempia paikkoja, joissa puimuri pääsi menemään omin avuin. Lisäksi, kun vilja oli vielä maata myöten laossa ei siinä enää muuta tarvinnutkaan. Vaikka puimurissa olikin levikepyörät, ei se paljon auttanut tilannetta. Jota ei saatu puimalla, voitiin vielä seivästään, mutta se oli melko hidasta ja alkeellista. Viljaa jäi myös vähän peltoon, koska puinti ei onnistunut eikä alettu seivästää.

Heinätyöt jäivät kovin myöhäisiksi, koska ne olivat liian kauan seipäillä ja kastuivat moneen kertaan. Latoon ajettaessa pellolle tuli uusia raitteita. Perunannosto kävi melko hyvin, poikkeuksena mätät pellot ja ruttoperunat. Ruttoon oli synnä liika märkyys ja hapettomuus. Kesä oli poikkeus muihin kesiin verrattuna ja monet halusivat sitä poikkeuksena pitääkin.

Veli Perkkio, 6. lk.

JOULU

Joulusaaton tuodaan kuusi taloon. Se koristellaan kynttilöillä, hopean ja kullan värisillä nauhoilla ja kaikenlaisilla koristeilla. Tehdään ja ostetaan hyviä ruokia. Äiti, isä, lapset, sedät, tädit, enot ja kaikki ostavat toisilleen lahjoja. Lapsilla päivä kuluu hitaasti. On rauhallinen päivä. Ilta lähestyy hitaasti. Kello lähenee seitsemää. Lapset odottavat jännittyneinä joulupukkia. Pienet lapset voivat pelätä pukkia. Kun joulupukki kolkuttaa oveen, niin silloin äiti kääntää hänet sisään. Joulupukki tervehtii kaikkia lapsia, isää, äitiä, setiä, enoja, tateja ja kaikkia, jotka ovat talossa. Sitten lapset rupeavat laulamaan joulupukille. Pukki jakaa lahjat samalla, kun lapset laulavat. Pöytä on katettu. Kaikki asettuvat pöytään syömään ja juomaan. Sitten lapset ja kaikki aukaisevat lahjansa. Pian sen jälkeen kaikki menevät nukkumaan.

Elja Oksanen, 4. lk.

PUKKI

Olipa kerran pukki nimeltään Ukki. Se loikkasi ikkunan alle. Sitten se kopisti ikkunaan ja astui sisään ja jakoi lahjat ja lähti sitten pois.

Jyrki Virtaniemi, 2. lk.

LUOKKARETKI

Oli mieli vallan iloinen, huoleton. Aurinkoinen päivä tää, sekös vasta naurattaa. Matkan kohde, määrän pää, Soinin, Köppälään. Meitä luokkia 5-6., mieli matkaan mennäkseen. Puhe tuli tulvimalla, silmät loisti sirkun lailla. Autoja kun otettiin Pennasta ja Hautalaa. Näihin mahtui joukko tää, voimme matkan aloittaa. Perille niin päästyämme, siellä kuvan näpsäytimme, joukostamme niin suuresta. Vilkuillen, kummastellen nyt katsoimme, on ihanaa olo tää. Kaunista on jos mieleen jää. Sieni katso verratton, makkarat sen alla maistui, juomapullot tyhjiksi, karkit täyttyi taskuihin. Purukumit poskeihin. Kukkaro nyt tyhjäksi jäi, sekös vasta harmittaa. Markkoja ei ole mulla, onko sulla? Kysy vielä, on vastaus.

Kalojakin katseltiin, niille ruokaa viskeltiin. Valokuviakin otettiin, sieltä täältä näpittin. Siinä silta kaunis kaari, putouskin molnen. Siispä kuvat muistoksi, käymisestä Köppälässä. Ja olihan siellä kasomista, jos jonkinmoista. Kaunista ja verratonta, mitä mieleen jäädä voi. Niinpä päättyi retki tää Leppälästä Köppälään, luokkaretki ihanaan, toivon toistuvan.

Seija Lampi, 6. lk.

SANARISTIKKO

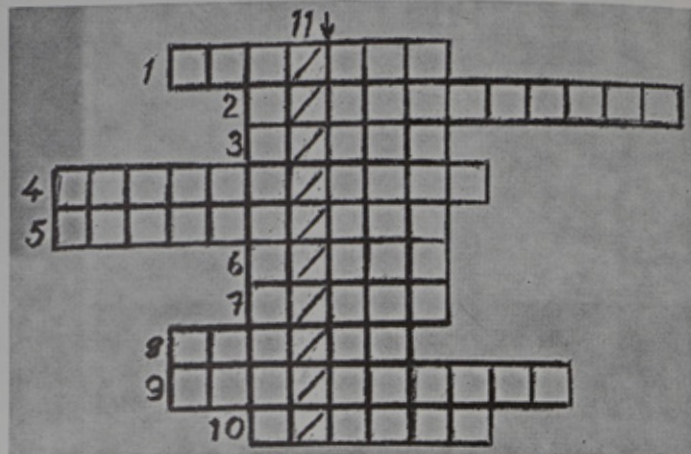
Laatinut Pirjo Peltola, 4. lk.

Vaakasuuoraan:

1. Saadaan jouluna
2. Saadaan siasta
3. Haetaan aattona
4. Kuusen oksilla
5. Tulee aattona
6. Leivonnainen
7. Tontun leuassa
8. Pukin seuralainen
9. Linnuille
10. Ilahduttaa ystävää

Pystysuuoraan:

11. Vuoden hauskin päivä

TONTTU

Tonttu Monttu Venkura sääri on kovin venkurainen. Mutta sitten tuli toinen venkura sääri, mutta se ei ollut niin venkurainen.

Juha Mattila, 2. lk.

JOULUTONTTU

Kaukana, kaukana Korvatuntu-rilla on Niku-niminen tonttu. Niku käy joulun kynnyksellä ikkunaan kurkistamassa. Jos lapset riitelevät, hän sanoo joulupukille, mutta jos lapset ovat kilttejä, hän panee sen muistiin punakantiseen vihkoon. Lahjoja se saa, joka kiltti on, ei se, joka häijy on. Muistakaa olla kilttejä.

Riitta-Liisa Viinikka, 4. lk.

JOULU

Oli joul. Silloin oli oikein paljon lunta. Silloin näin hyvää unta. Oli vielä ukki kun tuli joulupukki. Silloin loppui koulu kun alkoi joulu.

Urpo Joensuu, 2. lk.

TALVI JO ON

Syksy on mennyt talvi jo on. Lumi on maassa, järvi on jäässä. Lehdettömän puun takaa katsoo kuu. Laulun linnun en mä kuulla voi.

Aija Saarimaa, 6. lk.

JOULU ON OVELLA

Taas joul. on ovelle ja joulupukki häärä, hän lahjat kääri pakettiin ja lähtee viemään niitä, on nukkeja ja autoja ja paljon muuta kivaa, hän antaa ne vain killeille ei tuhmille hän niitä suo, mut joulupukki aina on vain hauska ja verraton.

Pirjo Peltola, 4. lk.

On jouluaatto hiljainen.

Vain kello tikittää. On joulupöytä runsainen, sitä kynttilät koristaa.

Eija Kangastie, 6. lk.

JOULURUNO

Joulu on kaunis asia. Se on Jeesuksen syntymäpäivä. Sitten me saadaan koulusta joululomaa ja tehdään äidin kanssa joulupullia. Sitten lämmitetään sauna. Hämärissä mennään haudalle ja sytytetään kynttilä papan haudalle. Menemme joulukirkkoon ja tullaan kotiin ja odotetaan joulupukkia.

Minna Ristimäki, 2. lk.

ARVOITUKSIA

Laatinut Mauri Pollari 3. lk.

1. Liittää kuin lentokone ilmaa. Mikä se on?
2. Pyöreä kuin pallo ja akseli läpi. Mikä se on?
3. Pimeää kuin pussissa. Mikä se on?
4. Kuutonon väärinpäin. Mikä se on?

(Vastaukset: kurki, kattilapallo, kellarin yhdeksän.)

Leppälän koulun vaihteita

Huhtikuun 17. päivänä 1905 pidettiin Kuortaneen kunnantuvassa kuntakokous, jossa ensimmäisen kerran otettiin puheeksi Leppälän koulun rakentaminen. Kyläläisten mielestä toive koulusta oli elänyt jo niin kauan, että he tähän mainittuun kokoukseen olivat lähettäneet pyynnön ottaa asia keskusteltavaksi. Samaan aikaan oli kansakoulu hankkeilla myös Ruonan kylään. Siellä oli kuitenkin syntynyt pitkäaikainen riita koulun paikasta ja nyt päätti kuntakokous, että ellei Ruonan koulutonttiriita ratkeakaan vuoden 1905 loppuun mennessä, rakennetaan Leppälän koulu ensiksi.

Vuoden 1906 tammikuun 29. päivänä kuntakokous valitsi rakennustoimikunnan, johon tulivat: talokkaat Matti Leppämäki (joka teki muuten koulun kalusteet), Esa Leppälä, Juha Mattila, Alekski Koivisto, Kustaa Saari ja Heikki Sysilampi.

Toimikunnan tehtävä oli talven aikana hankkia rakennustarpeet ja saattaa kesällä 1906 työt käyntiin. Rahoituspuoli aiheutti toimenpiteitä kunnan taholta kuten aina tämänlaatuissa asioissa. Maaliskuussa päätettiin lainata etukäteen rahaa koulun rakennusrahastoon niistä rahoista, jotka oli saatu lainamaksuista siemeneksi kelpaamattoman viljan myynnistä. Kesäkuussa saatiin säästöpankista 1000 mk. Valtiolta anottiin ja saatiin 8000 mk lainaa ja 2000 mk avustusta. Näillä varoilla koulu saatiin rakennetuksi.

Koulun vihkiäiset pidettiin "laurisunnuntaina" 1907. Koulutyö aloitettiin syyskuun 30. päivänä 1907. Tuona ensimmäisenä koulupäivänä aloitti koulutyönsä uuden koulun suojissa 43 toivorikasta oppilasta. Koulun hallinnosta vastasi johtokunta aina peruskoulujärjestelmän voimaan tuloon saakka. Selaillessa johtokunnan pöytäkirjoja ja omaan kokemukseen perustuen voin sanoa, että johtokunnan jäsenet ovat aina tehneet parhaansa koulun hyväksi ja tunteet sen omakseen. Lainalaatijat tekisivät varmaan palveluksen koululle yleensä, jos antaisivat takaisin päätösvaltaa koulua koskeissa asioissa nykyisille kouluneuvostoilta.

Koulun pitkäaikaisimpana johtokunnan jäsenenä tulkoon mainituksi Juho Niemi, joka toimi johtokunnassa 44 vuotta, näistä 26 v puheenjohtajana. Tässä yhteydessä ketään entistä johtokunnan jäsentä unohtamatta haluaisin erikoisesti muistaa Matti Luoma ja Jussi Inkeriä, jotka isällisesti ja omalla persoonallisuudella tavallaan ohjailivat allekirjoittanutta, silloista nuorta "kloppia", joka täysin uudessa ja oudossa ympäristössä yritti aloittaa kansanopetuksen mutkikkaalla polulla.

Koulun ensimmäinen opettaja oli Arvi Pohjola, joka oli täällä kuolemaansa saakka 1913.

1914 valittiin koulun opettajaksi Toivo Salonen. Vuodesta 1918 vuoteen 1924 toimi opettajana Vihtori Latvamäki. Ensimmäisenä yläkoulun naisopettajana toimi Tyne Antola (silloinen Kontteli). 1930 koulu muuttui 3-opettajaiseksi ja miesopettajaksi valittiin Paavo Antola. Vuodesta 1934 vuoteen 1948 toimi opettajana Lauri Filppula. Vuonna 1923 perustettiin

Leppälän alakoulu ja opettajaksi valittiin Saarijärveltä Anna Haapakoski (nykyisin Mertala). Hän hoiti tehtävää 41 vuotta, ollen näin koulun pitkäaikaisin opettaja.

Sodan aikana ja sen jälkeen opettajat vaihtuivat usein ja heistä mainittakoon mm. Marita Mäki, Sirkka Kantola, Tauno Harju, Erkki Pelkonen ja monet muut.

Koulun nykyiset opettajat Liisa ja Markku Ellä ovat toimineet vuodesta 1953 ja Hanna Vihma vuodesta 1964.

Keittäjäsiivoojana toimi Helvi Hannula. Ennen häntä toimi vuosikausia Lilja Kangas.

Kouluneuvoston nykyinen kokoonpano on: Alpo Joensuu pj., Ralli E. Peltokangas, Kustaa Varpula, Mirjam Virtaniemi ja Tarmo Pollari.

Vuonna 1953 koululla suoritettiin laajennustyöt. Koulun pohjoispäähän rakennettiin veistosali ja uusi luokahuone. Entinen opettajan asunto muutettiin koulukeittolaksi ja kirjastohuoneeksi. Opettajien asutonta rakennettiin koulun pihan toiselle puolelle. Vihdoin v. 1968 suoritettiin koululla peruskorjaus rakennusmestari J. Yli-Lahden johdolla.

Vuonna 1967 liitettiin Saranpään koulupiiri Leppälän kouluun ja Löyän koulupiiri 1969. Koulun nykyinen oppilasmäärä on 80.

Monet vaiheet on Leppälän koulu joutunut kokemaan 67:n vuoden taipaleensa aikana. On saatu kokea myönteisten aikojen, mutta myös vaikeita ja ahtaita vuosia. Nyt ovat olosuhteet kuitenkin sellaiset, että koulutyön jatkuminen nykyisissä suojissa niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin kannalta näyttävät valoisilta.

Tämän kirjoitelman lopuksi sopinee lainata opettaja Toivo Salosen sanat jotka hän lausui koulun 50-v juhlassa.

"Lopuksi vieläkin toivon onnea ja runsasta Jumalan siunausta sille työlle, mitä tämän koulun seinien sisällä nyt ja vastaisuudessa tehdään.

M. E.

SANANPARSIA

— Paksua se maa onkin, sano poika kun kaivoon katsoi.

— O O O —

— Sika ja keisari ei elä koskaan koko ikänsä.

— O O O —

— Tyäs pitää olla niinkuin riihellä ja riihellä niinkuin soras.

— O O O —

— En minä mee elävänä riiseen, sanoi akka kun riiehille pyydettiin.

RUONAN ISON RAHAN JAKO

Jatkoa viime Joululehdessä olevaan kirjoitukseen.

Pohjanmaalla asuvat Ruonan suvun edustajat alkoi-vat toimia aktiivisesti asiansa hyväksi. Heidän asia-miehenään kirkkoherra, rovasti A.E. Backman esitti yhdysvalloissa 1897 vaatimuksen, että Ruonan perilli-sille olisi maksettava Rone-nimisen pesän jäämistö. Samalla asiamies jätti sukuluettelon 168 Ruonan su-vun jälkeläisistä ja täysi-ikäisistä perillisistä. Kaikilta paitsi 4:ltä oli valtakirja. Rovasti Backman oli sopiva henkilö, koska oli hyvä nperheytynyt yhdysvaltain oloi-hin. Kun Ruonan perintöasia tuli ajankohtaiseksi tar-viittiin asiaan apua silloiselta Ähtärin kirkkoherralta.

Ruonan suvun jälkeläiset odottivat jännityksellä asian lopputulosta. Perintöjuttu joutui Pruidecen kau-pungin asettaman komitean käsiteltäväksi. Tällöin to-dettiin, että Provid:ssa vuonna 1789 oli tosiaan kuol-lut Thomas Rone eli Roon, jättämättä jälkeensä pe-rillisistä. Samalla todettiin, että tämä oli Thomas Ruo-na (Rone), joka 20 p:nä helmik. oli määrätty erään Bernard Eddyn hoitoon siihen asti kun oli täyttännyt 21 vuotta. Lisäksi tämä henkilö määrättiin laivanraken-nusoppiin täytettyään 21, että pystyisi itsensä elättä-mään.

Koska ko. kaupungin valtuusta totesi, että Thomas Roon oli syntynyt 1.3.1746, kaupunginvaltuusto päätti 6.12.1897 ettei ollut mitään sitovia todisteita joiden perusteella Tukholmassa 1756 laivanrakentajana toimi-nut Tuomas Ruona ja tämä todellinen Thomas Roon oli kuollut Ruotsissa 1789 sekä että hän oli solminut avioliiton 1771 Amy Williamin kanssa. Asia herätti jatkuvasti huomiota mm. 2 lakimiestä suoritti laajoja tutkimuksia perinnön johdosta, mutta hekin väsyivät asian vaikeuden takia.

Vuonna 1923 työ joutui lakimiesveljesten hoitoon, joista Alfred Annerson tutki juttua perusteellisesti. Kun tutkimus ei tuottanut toivottua tulosta sillä ker-taa tehtiin uusi yritys Yhdysvalloissa Ruonan suvun jäsenet saattoivat oikeudenkäynnin Proven'n kaupunkia vastaan 1941. Asia sai Suomessa uutta virikettä kun saatiin tietää, että kanne oli uusittava 50 vuoden ku-luttua edellisen päätöksen antamisen jälkeen.

Seinäjoella 10 p:nä kesäkuuta 1946 pidettiin ko-kous. Sen jälkeen varatuomari L. Viklund matkusti Yhdysvaltoihin asiaa ajamaan. *Arkistotutkimukset* Ai-noa keino oli laaja arkistojen tutkiminen. Kuortaneen historiakirjat tutkittiin 1700 luvulta. Tarkistettiin maa- ja henkikirjat. Näin saatiin sukuselvitys, jossa Kuortaneen Martti Ruona on kantaisä, jossa kaikki su-ku on selvitetty. Tässä suhteessa ei ollut epäselvyyttä. Ainoa heikko kohta oli Tuomas Ruonan vanhempien selvittäminen. Itse oman ilmoituksensa mukaan oli syntynyt Kuortaneella 1738 tai mahdollisesti 1746, niin oli mahdotonta että hän olisi ollut Martti Ruonan poika, joka oli syntynyt 1754 ja jonka jälkeläiset tätä asiaa ajoivat. Tämä on kiistattomasti ilmennyt. Ruon-

nan tilaa koskevassa lainhuudatusasiakirjoista 1700 lu-vulta jossain tiedoissa oli ristiriitaisuutta ja ilman nii-den selvittämistä ei voitu ajatellakaan, että hanketta olisi voitu onnellisesti ajaa.

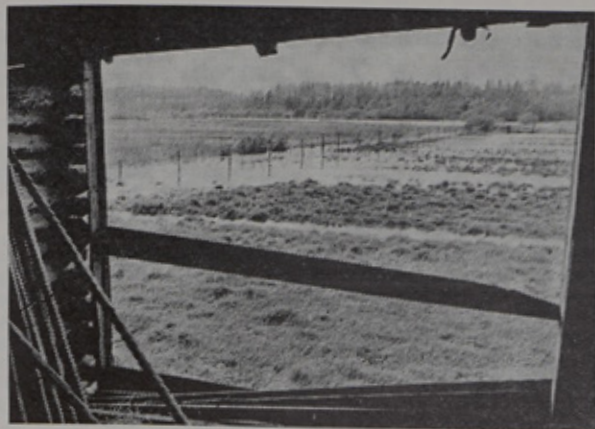
Tukholman arkistot. Oliiko Tukholmassa vuonna 1756 Tuomas Ruona niminen henkilö laivakirvesmie-henä. Henkikirjat ja kirkonkirjat eivät häntä tunne. Ruotsin kansallismuseossa on laivanrakennusmiesten ammattikunnan työmiesten kirjoittamiskirja, mutta Tuomas Ruona ei vv. 1756—1760 ole tähän kirjaan merkitty. On hämmästyttävää ettei Tukholmasta lai-vojen luetteloissa ole Salama-nimistä laivaa, eikä yllä-mainittua henkilöä.

Pidetään varmana, että Tuomas Ruonan kirjeessä mainitun laivan nimi jossain vaiheessa muutettiin, et-tä kirje oli jossain vaiheessa väärennetty. Ainoa laiva oli Salomon, joka säännöllisesti oli käynyt Tukholmassa 1755—1759, mutta sekin oli rakennettu ennen vuotta 1756. Lopuksi jää tarkasteltavaksi nimiaineisto. Ni-met voivat tuossa eri kansallisuuksien maassa saada ih-meellisiä muotoja. Tarkastelun kohteina oli nimet jot-ka esiintyivät virallisissa asiakirjoissa. Ei ainoakaan asia-kirja osoittanut suomalaista syntyperää. Roon-suvusta ainakin 13 tapausa johtaa Irlantiin, 7 tapausa Eng-lantiin sekä lisäksi Saksaan ja Skotlantiin. Vain yksi oli Norjalainen. Runsas nimistö oli Hollannista.

Kun tämä laaja nimitarkastus antoi kielteisen tulok-sen ei tällä haavaa ole näköpiirissä mitään sellaista näyttöä jolla voisi asiaa edelleen ajaa.

Tuomaan syntymäpäitajässä sai perintöasiaa valtavaa mielenkiintoa. Asian vetäjä oli Ville Yli-Honkala jo-ka kantoi raskaan taakan, hänen toimesta kutsuttiin Tuomaan perilliset kokoukseen Kuortaneen MM:n seu-ralle jatkotoimenpiteitä varten. Väkeä saapui valtava määrä ehkä 500—600 henkeä. Kokouksessa selostettiin asian vaiheita, joita tuomari L. Viklund oli selostamas-sa. Oli innostus aika kuuma, sillä yleisön puolesta ol-tiin ja taalan syrjässä kiinni. Kokous päätti koota asian-ajopalkkiota Viklundille. Kaikki oli myönteistä. Silloi-nen kirkkoherran apulainen pastori Leivo sai täyden ehkä liiankin suuren urakan virkakirjoitusten kirjoit-tamisessa, sillä sukua oli laajalta. Suku meni niin pit-källe, että kuudes kurnunpesuveni oli jo kyseessä. Mut-ta rahaa tuli ja Viklund matkusti, joka osoittautui tyh-jäksi ja näin asia raukesi. Asiakirjoja kertyi. Nyt ne ovat EP Maakunta arkistossa säilöttävänä tulevia ju-diisimpiä asianajajia varten. Samoin Ruonan suursu-ku kartta on tallettettuna Kuortaneen Säästöpankin kassaholviin. Minkäläinen soppa olisi syntynyt jos asia olisi onnistunut, sitä voi kuvailla suuren suvun perin-töriitaukseen, joka olisi rikkonut naapuruis-ym suhteita. Siis oma apu paras apu. Toisaalta jos se nyt saatais, ei olisi Johannexsella huolia menoerien jaossa. Tulva-vahingot ehkä voisi korvata 10:n kertaaisesti.

AK-la

SATAA, sataa
kesäloma
sateenvarjo
heinät homehtuvat
matalapaine
sataa, sataa...

elonkorjuu
koneet painuu
tähkät itää
vesi virtaa
koleraa
perunat hukkuu
kuraa
sataa, sataa

katovuosi
vahinko
sadekesä
sadekesä
sataa, sataa...

SADEKESÄ 1974

Töysän talvitie-tervatie

Tarinaa tervanpoltosta ja siihen liittyvistä asioista
Kuortaneen Ylijoella n. 70 v. sitten

Kertoja: Svante Ekola 77 v.

Haastattelu ja kartta: Veikko Ekola

Mitkä olivat tervanpolttosa suunnittelevan ensimmäiset toimenpiteet?

— Alkuvalamistelu, mistä terva saaraha syntymähä, se vieläki aikaa. Siinä täytyy valita mettäkapalelta sellaiset mäntymettäalueet, josta ne saaraha sopivasti pois kuljetetuksi.

Ensimmäisenä työvaiheena oli sitte koloomine. Se tapahtui sellasella kaksipäisellä koloomarauralla ensimmäisenä kesänä pystyst olevihi puihi. Se täytyy käyrä kevätkesästä niioita pihka lähtis heti juaksemaha niis puis, jottei ne jäisi siilhe kiinni. Se puu täytyy olla silloo hyvi elävs sortis, ku ne kolootaha ensimmäisenä kesänä. Toisena vuotena sitte jatketaha. Se on sellaa jatkoraute joka on kepin nenäs. Samaa lajia ku se koloomarautaki. Sillä jatketaha sitä puid

kuarimista nii ylähä ku sillä uletutaha, jotta niis saattaa olla sitte nua kolomemetriä kuarittua aluetta. Mutta sinne kalavehe puaella jätetähä suani, sellasne jota ei koloota vielä toisenakaa vuotena. Se kolootaha sitte vasta kolomantena vuotena ja sitä sanotaha suanimiseksi. Silloo pitää olla kaksi teräasetta. Alempaa sitä suanitaha koloomaraurall ja ylempää sillä jatkoraauralla jota sanotaha myäski pihkarauraksi. Näihi tyävaiheisii meni nua kolome vuatta.

Ja kun oli näin kolmena kesänä peräkkäin koloottu; mitä seurasi jatkossa?

— Sitte ne talavella kaaretaha ja ajetaha valamihiksi kattotuulle tervahautakummuille, mikä tervahauta taharotaha ottaa polttovuarohe. Ne tuatihi rankoona tervakina sinne tervahauralle. Ja ku ne piti se mettä kautta tuara nii ei niitä saatu muute ku talavikelillä ja enimmäksee tasaaste mair kautta. Ne ajettihi siältä kakulareel-

lä. Sillä pääsi sopivasti kulukemaha sellasistaki paikoosta, johona oli äkkikäänne. Se kakulareki oli sellasne, jotta sitä verettihi suaraa jukopuusta kakula-aisoolla.

Reki pääsöö puikkoolemaha sinne sun tänne, eikä hevoone yksi voi sitä ohjata. Siitä voi melekee sanua, jotta miäs on toine ohoojaa ja hevoone toine ohoojaa. Myätämaas varsinki se oli vaikia ohoojattava, ei siilhe poikaasista ollu, ne ajomiähet piti olla aikuusia. Se oli sitä tervaste ajua.

Tervahauta otettiin polttovuoroon. Siitä voi päätellä niitä olleen useampia.

— Monta kertaa oli kyläkunnalla yhteisiä tervahauranpaikkoja ja voorootelle poltetaha niissitte. Meiräkki poltettiin siinä ns. Erkkilän numero hauras. Meirän mettillä oli siinä nua toistakymmentä tervahautaa, vanhempia ja nuarempia tervahautoja.

Talvi oli sitten kulunut pääaslaassa tervasten ajossa, ja tervahaudan vieressä oli suuri kasa tervaksia. Entäs sitten?

— Sitä johtomiästä jonko johoros tyä siälä tervahauralla oli sanottihi tervasiiraksi. Ja ensimmäisenä tyänä siälä alakoo ns. rouhimine. Siinä ne tervasrangat halottihi ja yritettiin saara halaki pitkinä päästä päähä, koska niitä oli sitte hyvä latoja siilhe tervahauralle. Ne piti olla siinä hyvä järjestykses, jotta ei sinne jääny liikaa sitä ilma-aukkua. Ku ne oli larottu hyvi lähekkäin nii terva ei sitte niinkää syttyny ilmiäkkihi. Tervahauta peitettiin sitte hyvästi mättähillä ja hianolla mullalla, niotta se ei millää pyrkiny ilmiäkkihi, joka olis ollut tuho sille tervalle, jos nii olis käyny. Se olis tuhonnny itte ittensä, jos se pääsi täytehe liäkkihi, ennenkä päästihi seleville, mistä aukosta se pyrkii

J. V. Honkola Saaralan tervahaudalla.

parahite ulos se savu ja liekki. Ja joskus se pääsi jotta siinä oli hätiä.

Minä en kyenny muutaku ole-maha mukana siällä tervahauralla ku sitä poltettiin.

Sitä piti vaitia yätapäivää. Ei sitä voinu yksi jättää, elokk siinä käy niinku isäukon käy siällä Pläkiönmäe, että terva ryästi itte pestästä pois.

Kertoisitko tarkemmin tapahtuneesta?

Tapahtuneesta muistan isäni Siimon Erkkilän kertoneen, että kun ne olivat polttaneet tervaa Pläkiönmäe, Sarvinevan takana, nii siällä olikä käynny nii suuri onnettomuus, jotta ku hä avas tervatapi, eikä siältä ruvennu tervaa juakse-maha siihe tervaruuehe, nii hä meni hautasaunaha nukkumaha. Tappi olikä siillakaa auennu, ja tervahaurasta juaksi terva sinne mäkehe. Tervaa saatihi sitte siältä kolopai-koosta loiria. Sitä oli nua toista-kymmentä tynnyriä juassu aiva hukkaha. Koko siitä tervaruukista ois tullu liki sita tynnyriä tervaa. Se oli nii suuri ruuki.

Mihin aikaan vuodesta tervanpolto sitten tapahtui?

— Tervanpolto tapahtui pääasiassa kevätkesästä, ku oli saatu kylvöt teheryksi, ja se kesti nua viikon, riippen paljon siitä, kun-ka se saatihi syttymähä. Sitä ei ni-mittäin uskallettu syttää heti täyrellä vauhrilla, sillä se ois saat-tanu tölähtää tykkänäsä palama-ha. Ja sehä ois ollu hirmuune va-hinko, jos sellane tuho pääsi syn-tymähä. Siinä ois 5 vuaren tytulo-s menny hukkaha.

Siinä oli oikee juhulaa ja jänni-tystä, ku tervahauta sytytettiin, ja sentähäre sinne tuli paljo nuariaki kattomaha sen syttämistä.

Oliko se yksin tervahaudan sytyttäminen, joka nuorisoo sinne veti?

Ku tälläläne tervahaura sytytti-mine tiättihi johonaki tapahtuvak-si, mentihi sinne kyllä toisenki asian takia, joka liittyy hyvin lä-heisesti tervanpolttoon. Oli nimit-täin tullut oikein tavaksi, jotta siäl-lä pohorettehi. Se on sellasta, jota otetaha käsistä ja jaloosta kiin-ni ja heilutetaha siinä tulle menne nua ja viäläpö jos joku liiaksi ma-

rapi nii vähä jysketyttihi takapual-ta ketoho. Siinä sitä ilua syntyy, ku tyttöset ei meinannu päästää niotta heitä pohoretaha ollenkaa. Ne ois kattuun kaukaa. Mutta pol-javekarat juaksi ne aina kiinni ja toi vankinsa sinne paikalle mihinä se pohtamise ilo pirettihi.

Terva kuljetettiin tynnyreissä, paljonko tällainen tynnyri veti nykyajan mittoihin verrattuna?

— Tervatynnyri oli lähimain ny-kyajan öljytynnyrin kokoon. Se ei oo kuitenkaa nii suuri sisältä, ku siinä on nii paksut kimmet. Sisältö jäi paljo piänemmäksi, ku se ulokomuarolta näyttikää. Pai-nua siinä kyllä oli muistaakseni nua 180 kilua ja se oli jo sellane paino, jottei sitä vaa joka miäs nostellukkaa. Kyllä siinä voimia punnittihi, joka tervatynnyri nos-ti, ku siihe sai niin huanosti kiin-ni. Siinä oli nii matalat uurtet, jotta ei siitä saanu palio muuta ku sormenpäillä kiinni.

Ku tervat oli saatu tynnyreihin, kuljetettiin ne heti pois?

— Kauempana olevilta hauroolta n.s. mettähaurolta ne koottihi siäl-lä olevihi tervatooti. Ei niitä ke-sällä lähertetty siältä ajamaha. Ajo tapahtui vasta talavella ja kakula-reellä, josta jo tervaksie ajo yhtey-ressä oli puhe. Ne oli tervalarot aiva sitä varte, jotta ne tervat sai nihi kesällä koota ja talavella vas-ta ajaa. Mettähaurat siaajivat usee nevoje takana, johonaki ei ke-sällä päässy. Likkemääsistä terva-hauroosta eli n.s. kotohaurtoosta ni-tä ajettiin kyllä kesälläki sellaa-silla kovilla kärryillä, johonaki oli tervalava. Siihe pantihi aina kol-me tynnyriä kerralla. Se oli he-vooskuarma.

Mutta ei kotohaurtoolta niitä lähertettiin heti kuumina hyppä-jyt-tämähä Alavurelle enemää ku Vaasahankaa. Ne oli siinä vilkko-kausia, ennenki niitä lähertettiin viämähä eteheppä.

Ja viälä enne ennenki niitä lä-hertettiin viämähä myyttäväksi ne tervatynnyrit piti ensi n.s. kuset-taa. Kun terva oli tynnyreissä sei-sonu kaua nii sinne oli muarostu-nu vettä, tervavettä, jota sanottihi tervankuseksi.

Ku isä sanoo kerra, jotta poika saa tulla mukaha ku kusetetaha ne tynnyrit. Minä oikee ajatteli, jotta

minkähälaane homma se on, kun en minä ollu enne kuullu koskaa sitä sanaa. Sehä oli niille terva-miähiille tuttu sana, vaikka en minä ollu viälä niin asialla. Minä olin kyllä sitte kattomaa joka tynnyriä kuinka palio se kusoo. Sitä tuli oikee monta litraa.

Tämä kusettamine tapahtuu piä-ne reian kautta, joka oli siinä tynnyri alaosas. Siinä oli piäni tappi, joka otettiin pois ja päästettiin siältä tervankusta niinkauan ku tuli se hyvä terva vastaha. Sitte pantihi vasta se tappi kiinni. Se ei oisli kelevannu niille Vaasan terva-vaeroolle, jos niis ois ollu kusta.

Kun sitten tuli talvi ja aika ajaa tervat pois mettähautojen läheisyydessä olevista tervaladoista.

— Meillä oli siällä oikee sellane tiä, jota pitki talavella ajettiin. Sitä sanottihi Töysän talavitiä - tervatiksi. Se ku oli samalla niire kaupunkitiä. Tämä Töysän tervatiä avattihi aina syystalavesta, mutta vasta sitte ku neva kesti. Silloo oli useenki luntä jo pualliki metriä ja siinä piti olla monta hevoosta. Niitä saattoo olla kolome-kymmentäki hevoosta peräkanan, mone pitäjä hevoosia. Niitä sitte aina vaihrettihi kulukumaha erellä, niijotta peräs tullu hevoone vaihtuu etuhevooseksi.

Me pirettihi oikee tuntuvana löytönä, ku me löyrettihi hevoose kenkiä siältä tervatiän paikalta. Se löytö oli sikäli erikoone, että ne hevoosenkengät oli palio piänempä, ku tämä nykyne normaali hevoosenkengä. Sitä saattoo päätellä että ennen oli hevooset palio piänempä. Useen ne piänet hevooset oli hyvin ketteriä kulukumaha, ja kai se on kolomia tynnyriä jaksanu viärä, vaikka se oli piäneeki. Ei niistä varmahen ollu oikee etuhevooseksi. Kyllä siinä varma-ha laitetihi isoot hevooset erellä, jolta sitte vaihrettihi. Sellaasii jo-noos ne ajettiin silloo n.s. kaupunkimatkat. Viätihi tervaa ja tuatihi sitte kaikkia mitä tarvittihi.

Nyt tulimme vasta tarinamme otsikkoon "Töysän talvitiä - tervatie" mitä reittiä tämä tie kulki?

— Parahite minä tiäärän kertoa tämän välin Rantatöysänjärveltä Kuhanjärvelle.

Se nousi ensi Rantatöysänjärveltä Mursulankankahalle, siitä jatkuen Sarvijärvelle ja erelleen n.s. Kuivatulle järvelle ja Laharejärvelle ja Sarvikangasta sitte Lahare Viitalaha, joka on kytö. Siältä se jatkuu meirä kohoralla Jussinlaksen takaa (kytö) n.s. Töysän talavitiän nevaa pitki Heikkilän Pitkällenevalle ja siitä Kuhan Talavitiännevalle, josta se kääntyy Ojanperän taloja kohori ja lasi siitä Kuhanjärvelle.

Tämän kuvauksen mukaan reitti olisi kulkenut ohitse karttaan merkityllä tavalla. Jo aikaisemmin tuli mainittua, että tervet ajettiin joko Alavudelle tai Vaasaan. Olisiko näistä matkoista jotain kerrottavaa?

— Ku terva ajettiin suaraa Vaasaha, se kesti monta päivää. Pakkas mennä viikkojaki. Usee koitetihti yhtyä sellasehe tervaporukaha nuaren töysäläaste mukaha. Minä en päässy poikaasena vielä sinne mukaha, mutta kyllä sitä kuuli siältä kerrottava kaikenlaasta. Siällä oli Vaasan matkan varrella oikeen n.s. huutokylä, joista huurelitihi näille tervamiäähille kaikkia ruakottomuuksia, ja tervanviäjät olivat valamihia vastamaha mitä ruakottomammin.

Silloo ku minä pääsin näille tervanviänti matkoole mukaha. Silloo viähti jo Alavude asemalle ja siältä junalla Vaasaha.

Siihen tuntui menevän aikaa, ennenkä siitä työstä sai palkan käteensä. Kuinka pitkä aika kului ensimmäisestä koloomista tervanmyyntiin?

— Kyllä siitä voi sanua, jotta siinä oli raha lujas. Siinä meni ainaki 4 jos ei 5 vuotta, ennenkä sai tyästänsä palaka. Siinä meni 5 vuotta sillo, jos ei aina jourettu talavella ottamaha tervaksia pois, vaikka pihkaantuminen oli jo valamista.

Tällä lailla siihe meni aikaa ennenkä sai rahaksi sen työvoimansa minkä siihe oli uhurannu.

Hankkikaa nyt

KUORTANEEN KIRJA

joka on sopiva jokaisen kuortanelaisen kodin kirjahyllyyn. Arvokas lahjaksi. Kirjan artikkeleiden enemmistö perustuu EP:n Osakunnan kotiseuduntutkimusretkikunnan v. 1965 Kuortaneelle tekemän retken tutkimusaineistoon. Lisänä muita kirjoituksia. Kirjaa on saatavana paikallisesta kirjakaupasta, pitäjän rahalaitoksista ja niiden konttoreista sekä museolta. Tue Kuortanes-Seuran toimintaa hankkimalla Kuortaneen kirjal

KUORTANES-SEURA

Hyvä varasto

joulukirjallisuutta

KUORTANEEN KIRJAKAUPPA

Kuortane kk - Puh. 59

HANKKIJAN MAATILAPALVELU KUORTANEELLA

MYyntITOIMISTO PUH. 965/51-275

TOIVOTAMME ASIAKKAILLEMME

RAUHAISAA JOULUA

JA MENESTYKSELLISTÄ

UUTTA VUOTTA

HANKKIJA SEINÄJOEN
MYyntIKONTTORI

*Joka jalostuksestani valittaa
se itsensä on vanki.*

*Ei kunnollista juoksijaa saa,
jos ei luontevaa oritta hanki.*

*Hevosta pitää huolellisesti totuttaa
ja asiallisesti opettaa,
mutta ensin on opittava itse,*

sanoo Katajiston Heikki,
joka 44 vuotta on ohjastanut ja
jalostanut oriita.

Alle köyhän kattohirren

*Alle köyhän kattohirren
majaan matalaan,
syntyi kerran Jeesuslapsi
piltti pienoinen.
Alle köyhän kattohirren
nukut pienoinen.
Sädekehä pääsi yllä
hymy silmissä
viiatonna lapsen lailla
lepää oljulla.
Alle köyhän kattohirren
alkoi matkasi,
koki pyhää riitinpuuta
koki Golgataa.
Seimen luota Golgatalle
kulkee myöskin meidän tie.
Siellä taakat kirposvat
aukee suuri armon vuo.
Alle köyhän kattohirren
majaan matalaan,
syntyi kerran Jeesuslapsi
piltti pienoinen.*

R.

"Koturi-Kustaan" eli Kustaa Saarimaan ottama kuva Ruonan mäeltä hevosten haltuunotosta sodan alkaessa marraskuussa 1939.

Paljon on vettä virrannut koskisillan alitse ja Harjun myllyn ohi. Aika on jo jättänyt kumpaisenkin sivuun.

VALINTA SAKU

Kuortane puh. 223

Edullisesti – Elintarvikkeita – Huonekaluja

SANANPARSIA

— Se velaat maksaa, joka viimeksi maailmaan jää.

— O O O —

— On munkin takana rahaa, sanoi trenki kun pankkia nojas.

— O O O —

— Valkka olis kuinka juovuksis, niin se ei oo koskaan selevän väärä.

— O O O —

**Ravintola
SALMENSILTA**

ALAVUS puhelin 1200

AJANMUKAISTA PALVELUA
PAIKKAKUNNALLE

VIISLEIPÄ OY

Alavus - Puh. 1044

**LAPUAN
SÄHKÖ OY**

Kuortane kk, puh. 8
Lapua, puh. 31 038

LEPPÄNEN-YHTYMÄ

UNION-HUOLTO

Kahvio

KUORTANEEN KOTIKUTOMO

Toimitamme ryijyjä, raanuja, täkänöitä,
pellavaliinoja, lepotuolin mattoja ym.

Lentilä, puh. 40

**LAURILAN KUKKAPALVELU
JA HAUTAUSTOIMISTO**

Kuortane, puh. 178

Asiantuntevaa palvelua kaikissa
kukka- ja hautausalaan liittyvissä
asioissa.

KESOIL-HUOLTOASEMA

on varautunut palvelemaan Teitä kaikissa
alan asioissa. Toivotamme asiakkaillemme

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KESOIL HEIKKI JASKARI

Mäyry - puh. 156

Kotimainen öljy-yhtiö

KESOIL

ONNI KATAJA OY SAHA

Leppälä, puh. 31

PUUSEPÄNTEHDAS

Lentilä, puh. 13

**Kone- ja Urheiluliike
MATTI SEPPONEN**

Mäyry 26

**Sekatavarakauppa
EINO SALMINEN**

Ruona - Puh. 45

KUORTANEEN METSÄNHÖITÖYHDISTYS

Neuvojat:

JAAKKO SAARINEN

NIILO KOVANIEMI

T-OIKEA OSTOS

Ruoka- ja taloustarvikkeet edullisesti

SPAR-KOIVULAHTI

Kuortane puh. 50

KUORTANEEN APTEEKKI

Kuortane kk - Puh. 93

V. SINKKOSEN AUTOMAALAAMO

Alavus as., puh. 20 224

EDULLISESTI ERIKOISLIIKKEESTÄ

ALA-HONKOLA & KUMPP.

Kuortane - Puh. 4

HYVÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
toivottaa kaikille asiakkaille

Alavus puh. 1441 - Virrat puh. 55260

OSTAMME

mäntytukkeja erikoishinnalla.

VALMISTAMME

hirsihuviloita ja -saunoja omilla sekä
asiakkaan piirustuksilla.

- Tiedustelkaa hintojamme.

SAAREN HIRSISAUNAT HUVILAT OY

Kuortane - Puh. Seinäjoki 22 120

Työnohjt. A. Järvenpää, puh. Kuortane 11

MYYMME:

Zenith-, Certina-, Mondia- ja Leopard-
rannekelloja. - Hyvä valikoima.
- Kulta- ja hopeakoruja
- Kellojen korjaukset edullisesti.

KUORTANEEN KELLO P. TIENHAARA

Kuortane, puh. 180

FOTO KUVAAAMO P. VALKAMA

PALVELEE KAIKISSA

VALOKUVAUSASIOISSA.

Kuortane, puh. 132

LUHTASAAREN AUTOKORJAAMO

Alavus - Puh. 1856

HYVÄ JOULUA ASIAKKAILLEMMEI

KUORTANEEN LAATUMETALLI OY

Metallituotteiden ja alaan liittyvien
töiden erikoisvalmistaja.

ESSE - HUOLTOASEMA

HUOLTOA JA TARVIKKEITA

P. VESTI, Kuortane kk - Puh. 117

AUTOKOULU A. MÄENPÄÄ

A-B ja A-B-C kursseja henkilö- ja
kuorma-autolla

Puh. 161, Nurmo 27 240

LAKEUDEN PESULA

Lapua - Puh. 32 130

Kemiallista ja valkopesua, vastaan-
ottopaikka Kuortaneella Muoti-Asu

HUVI-SALI OY

Ruona - Puh. 86

HYVÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KAMPAAMO-PARTURI

RIITTA BJÖRLIN

Kuortane kk, puh. 140

AINO HAUTA-AHON

KAMPAAMO-PARTURI

Mäyry, puh. 3

PARTURI JA KAMPAAMO

RAUHA MÄKINEN

Kuortane kk, puh. 126

AUTOMAALAAMO JA KOLARIKORJAAMO

Maottorityöt, huollot, alustamassaukset
ym. ym. Kuljetusauto. Noudamme ja
palautamme.

VELJEKSET KOSKINEN

63100 Kuortane, puh. 280

ilt. Seinäjoki 29 703

(Ent. Kallen Kolarikorjaamo)

NAISTEN ASUSTELIHE

KUORTANEEN

MUOTI-ASU

Puh. 157

MAATALOUS- JA KONEKESKUS

Kuortane

URPO KESÄNIEMI

TOIVOTTAA HYVÄ JOULUA
ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

RAVINTOLA NOKIOTTA

MATKAKOTI - BAARI

Kuortane - Puh. 177

KUORTANELAISET HUOM!

Pyykin vastaanottopaikat Kuortaneella:

- Ruuskin Baari, Ruona - Vesalan

Pukimo, kk - Matkahuolto, Mäyry

ALAVUDEN PIKA-PESULA

Puh. 1140

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
TOIVOTTAAN JÄSENILLEEN JA
ASIAKKAILLEEN
KUORTANEEN OSUUSMEIJERI

HYVÄÄ JOULUA JÄSENILLEEN
TOIVOTTAAN

RUONAN OSUUSMEIJERI
Ruona, puh. 49
— LIITTYKÄÄ JÄSENEKSI —

Silmälasinne koulutetulta lääkintöhalli-
tuksen laillistamalta silmäoptikolta.

HAUHAN OPTIIKKA
Alavus - Puh. 1504

UNION ÖLJY LIIKENNE
AUNE AHO

Lentilä 54

KORPELAN LIIKENNE

puh. Kuortane 133

KELLOLIKE MARTTI VÄSTI

Alavus, puh. 1469

ALAVUDEN KUMI
E. KUNI

— Rengaspinnoittamo, -korjaamo
ja -myynti

Alavus as, puh. 20 147 ja 20 148

KUORTANEEN SEMENTTIVALIMO OY

Kuortane, puh. Mäyry 13

ALAVUDEN KAUTTA METSÄSTÄ MARKKINOILLE

VALMISTAMME:

- IKKUNOITA
- OVIA
- PALO-OVIA
- RAAKAPUUVARASTOLTA MYÖS LAHOKYLLÄSTETTYÄ

Alavuden Puunjalostustehdas Oy

Alavus as. - Puh. vaihde 20 461

KIITTAEN HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
PAIKKAKUNTALAISTEN KANSSA TOIVOTAMME

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KÄYTÄ UIMAHALLIA

AVOINNA:

ARKISIN 16-21

LAUANTAISIN 12-19

SUNNUNTAISIN 12-18

MAANANTAISIN SULJETTUNA

KUORTANEEN URHEILUOPISTO

KUORTANE

VALMISTAA JA MYY OMIA KÄSI-
TOITÄÄN

Puh. 7270 Lehtimäki

K. J. NEVANTAKANEN

**KESKI-NISULAN
HUVILAVEISTAMÖ**

Länsiranta 10
Seinäjoen 21 658

**HUVILAVEISTAMÖ
ERKKI PENNANEN**

Puh. Kaaranka 10

**KUORTANEEN RAKENNUS- JA
TILTOIMISTO OY**

Puh. Kuortane 190

PUUSEPÄNLIKE MATTI VÄHÄMÄKI

Lentilä, puh. 39

JYLHÄN HAUTAUSTOIMISTO

Alavus - Puh. 1580, as puh. 20215

KAMPAAMO HELINÄ LAURILA

Kuortane 237

OMPELUKONEIDEN HUOLTO

Korjaan ja huollan kaikenmerkkiset ja
kaikenikäiset ompelukoneet ammatti-
taidolla. Useampien merkkien piiri-
huolto.

EERO KALLIOLAHTI

puh. Mäyry 93

KUORTANEEN SEURAKUNTA

Kuortaneen Nuorisoseura

Suosittu nuorison
kokoontumispaikka
Etelä-Pohjanmaalla

A. ALA-SALMI

KUORTANE KK - PUH. 93

Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme kaikille

RAUHALLISTA JOULUA JA

MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

Ensivuonnakin ostatte erilaiset kankaat, tekstiilit
ja jalkineet meiltä edullisesti.

SEINÄJOEN OSUUSKAUPPA

KUORTANE

- TAVARATALO
- MYYMÄLÖITÄ 8
- MYYNTI YLI 10 MMK
- JÄSENIÄ noin 1500

Palvelee asiakkaitaan nykyaikaisissa myymälöissään ammattitaitoisten toimihenkilöiden avulla.

LIITY SINÄKIN SUUROSUUSKAUPAN JÄSENEKSI!

ARVOISAT KUORTANELAISET

Kiitämme Teitä kuluneesta vuodesta sekä toivotamme Onnea ja Menestystä vuodelle 1975

RAUHALLISTA JOULUA!

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

KUORTANE

J.K. Muistattehan, että meidän lahjakorttimme on aina mieluisa joululahja, ja ennenkaikkea niin helppo valita.

HAUSKAA JOULUA JA BENSAPIIHIÄ UUTTA VUOTTA

MYÖS VARAOSAT JA TARVIKKEET
ASIAALLISESTI ALAN LIIKKEESTÄ.

RENAULT

MYynti ALAVUDELLA

AUTO

VARAOSA

paavo penttilä alavus puh 1392

Kuortaneen Sora ja Kuljetus

SALMI 116

(soramonttu Ruona 110)

Myy ja toimittaa mursketta ja soraa paikalle ajettuna ym. kuljetuksia.

E. Jaskari, Mäyry 79

H. Keski-Heikkilä, Mäyry 155

R. Kivenmäki, Mäyry 125

A. Kakkila, Ruona 10

E. Kakkila, Ruona 38

M. Laitila, Salmi 116

K. Suomela, Länsiranta 8

S. Tuuri, Ruona 113

V. Välimaa, Leppälä 25

T. Yli-Honkola, Kuortane 75

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAVAT SEURAAVAT

VUOKRA-AUTOILIJAT

AARO NIEMI
Kuortane, puh. 166
E. HAUTALA
Löyö, puh. 70
VÄINÖ KOKKILA
Ruona, puh. 96
HARRI PENNANEN
Puh. Kaaranka 10
ARMAS LASSILA
Kuortane, puh. 88

KUORTANEEN PALOVAKUUTUSYHDISTYS HALLINLAMPI

Toimisto avoinna tiistaina - perjantaina klo 9-13.
Toimitusjohtaja Erkki Isotalo, puh. Kuortane 156.

Palo-, koti-, kesähuvila-, moottoriajon-, palo- ja varkaus-, maatila- ym. vakuutukset oman paikkakunnan vakuutuslaitoksesta.

AIMO HAAPAMÄKI SEKATAVARAKAUPPA Salmi	ALAVUDEN AUTO Om. Ossi TAKALA Alavus - Puh. 1088
Tekstiili- ja Kenkäkauppa T:MI KESKI-KULJU Kuortane, puh. 85	A. MYLLYMÄKI Alavus as - Puh. 20 130
KUORTANEEN TILITOIMISTO OY Kuortane, puh. 190	KASVO-, KÄSI- ja JALKAHOITOLA Dipl.kosmetologi EILA SIPPOLA Puh. 22
RUUSKI-UNION PEKKA OSALA Ruona, puh. 9	LEIPOMO ARMI HUHTAMÄKI Kuortane - Puh. 56
ESTERI HAUTALA-JOKIAHO Alavus, puh. 20 132	SEKATAVARAKAUPPA HEIKKI LUOMA Mäyry, puh. 46
TUKKULIIKE JUHANI MUTKA Alavus as, puh. 20 123	ESSO KAHVIO Hiltunen & Harju Kuortane
HUVILAVEISTÄMÖ JUHO TAKANEN Ruona, puh. 57	

**TOIVOTAMME
KAIKILLE
KUORTANELAISILLE
JOULURAUHAA ja
MENESTYKSELLISTÄ
UUTTA VUOTTA**

**KUORTANEEN
OSUUSPANKKI**

— ENSIVUONNAKIN YHTEISTYÖTÄ HYÖDYKSENNE —

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
1975

KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI

— SÄÄSTÖPANKKI OSAA —

P.S. Vuosi -75 tuo tullessaan säästöpankkiin uudet palkinto- ja veronhuojennus-talletustilit, joista saa lähempiä tietoja pankkimme konttoreista. Tervetuloa tutustumaan!